

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉHO A ITALSKÉHO VLASTNICKÉHO
PRÁVA A PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petrů, Ph.D.

Autor práce: Klára Daňková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 3.

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby taktéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 13. května 2013

.....

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce JUDr. Mgr. Ivovi Petru, Ph.D. za jeho vstřícnost, cenné rady a odborné vedení při psaní této práce.

ANOTACE

Cílem této práce je popsat některé základní aspekty vlastnického práva v České republice a v Itálii a následně obě národní úpravy porovnat. Sekundárním cílem práce je rozbor právní terminologie z oblasti vlastnického práva.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretickou část představuje prvních pět kapitol, ve kterých je popsáno vlastnické právo v České republice a v Itálii postupně z hlediska historického vývoje, pramenů, vlastnických oprávnění, nabývání a evidence. Praktická část zahrnuje poslední dvě kapitoly, které se věnují komparativní analýze uvedených oblastí vlastnického práva a rozboru příslušné právní terminologie.

ANNOTATION

The aim of this work is to describe some basic aspects of the law of property in the Czech Republic and in Italy and to compare both legal regulations. A secondary aim of this work is to analyse the legal terminology in the field of the law of property.

The work is divided into theoretical and practical part. The theoretical part is represented by the first five chapters, which are successively dedicated to the historical development, the sources, the proprietary rights, the acquisition and the recording of the law of property in the Czech Republic and in Italy. The practical part includes the last two chapters, which contain the comparative analysis of mentioned aspects of the law of property and the analysis of the relevant legal terminology.

Obsah

Úvod	9
1. Historický vývoj vlastnického práva v ČR a v Itálii.....	11
1.1. Historický vývoj vlastnického práva v ČR	11
1.2. Historický vývoj vlastnického práva v Itálii	13
2. Úprava vlastnického práva v ČR a v Itálii	14
2.1. Prameny vlastnického práva v ČR	14
2.2. Prameny vlastnického práva v Itálii	16
2.3. Evropská úprava vlastnického práva.....	18
2.4. Mezinárodní úprava vlastnického práva	18
3. Pojem vlastnické právo a vlastnická oprávnění.....	19
3.1. Pojem vlastnické právo	19
3.2. Vlastnická oprávnění v ČR	20
3.3. Vlastnická oprávnění v Itálii	20
4. Nabývání vlastnického práva.....	22
4.1. Nabývání vlastnického práva v ČR.....	22
4.1.1. Nabytí vlastnictví smlouvou.....	23
a. Kupní smlouva	24
b. Darovací smlouva	24
c. Smlouva o dílo a smlouva směnná.....	25
4.1.2. Nabytí vlastnictví děděním.....	25
a. Dědění ze závěti	27
b. Dědění ze zákona	27
4.1.3. Nabytí vlastnictví rozhodnutím státního orgánu	28
4.1.4. Nabytí vlastnictví na základě jiných skutečností stanovených zákonem	28
a. Nabytí vlastnictví přírůstkem věci	29
b. Nabytí vlastnictví přisvojením věci	30
c. Nabytí vlastnictví vydržením.....	31
d. Nabytí vlastnictví zpracováním	32
e. Nabytí vlastnictví přímo ze zákona.....	32
f. Nabytí vlastnictví přiklepem licitátora ve veřejné dražbě	32
4.2. Nabývání vlastnického práva v Itálii.....	34
4.2.1. Nabytí vlastnictví smlouvou (<i>contratto</i>)	35

a. Kupní smlouva (<i>compravendita, vendita</i>).....	36
b. Směnná smlouva (<i>permuta</i>).....	37
c. Darovací smlouva (<i>donazione</i>)	37
4.2.2. Nabytí vlastnictví děděním (<i>successione a causa di morte</i>)	38
a. Dědění ze závěti (<i>successione testamentaria</i>)	39
b. Dědění ze zákona (<i>successione legittima</i>)	41
4.2.3. Hlavní originární způsoby nabytí vlastnictví	42
a. Nabytí vlastnictví přisvojením (<i>occupazione</i>)	42
b. Nabytí vlastnictví nálezem (<i>invenzione</i>).....	42
c. Nabytí vlastnictví přírůstkem (<i>accessione</i>).....	43
d. Nabytí vlastnictví zpracováním (<i>specificazione</i>).....	44
e. Nabytí vlastnictví spojením (<i>unione</i>) nebo smísením (<i>commistione</i>).....	44
f. Nabytí vlastnictví vydržením (<i>usucapione</i>).....	44
4.2.4. Nabytí vlastnictví držbou movitých věcí v dobré víře (<i>possesso in buona fede di beni mobili</i>).....	46
5. Evidence vlastnického práva v ČR a v Itálii.....	47
5.1. Evidence vlastnického práva v ČR	47
5.1.1. Katastr nemovitostí ČR	47
5.1.2. Veřejné rejstříky movitých věcí v ČR.....	48
5.2. Evidence vlastnického práva v Itálii	50
5.2.1. Katastr nemovitostí (<i>registro immobiliare, catasto</i>)	50
5.2.2. Veřejné rejstříky movitých věcí v Itálii.....	52
6. Komparativní analýza	54
6.1. Historický vývoj vlastnického práva.....	54
6.2. Prameny vlastnického práva	54
6.3. Vlastnická oprávnění.....	54
6.4. Nabývání vlastnického práva	55
6.4.1. Nabytí vlastnictví smlouvou.....	55
6.4.2. Nabytí vlastnictví děděním.....	56
6.4.3. Nabytí vlastnictví přisvojením a nálezem	58
6.4.4. Nabytí vlastnictví přírůstkem	59
6.4.5. Nabytí vlastnictví zpracováním.....	59
6.4.6. Nabytí vlastnictví vydržením	59
6.5. Evidence vlastnického práva.....	60

7. Rozbor příslušné právní terminologie	61
7.1. Právní jazyk.....	61
7.2. Rozbor konkrétních právních termínů	62
Závěr	66
Riassunto.....	68
Glosář	71
Zdroje.....	73

Úvod

Tato práce si klade za cíl popsat některé základní aspekty vlastnického práva v České republice a v Itálii a na základě tohoto popisu porovnat úpravy obou uvedených zemí. Sekundárním cílem práce je rovněž rozbor právní terminologie z oblasti vlastnického práva.

Při vypracování této práce jsme čerpali z primárních i sekundárních zdrojů. V případě zdrojů primárních se jedná především o český a italský občanský zákoník. Ze sekundárních zdrojů jsme pro české právo využívali nejvíce informace obsažené v knize autorského kolektivu Plecítý, Vrabec a Salač *Základy občanského práva* a v knize *Občanské právo hmotné: multimediální učební text* od J. Fialy. Jako stěžejní zdroje z oblasti italského vlastnického práva nám posloužily *Manuale di diritto privato* od autorů Torrenteho a Schlesingera a *Enciclopedia del diritto*. Mimo uvedené publikace jsme dále využívali některé zdroje internetové.

Vzhledem k tomu, že úprava vlastnického práva je velice rozsáhlá, pro účely této práce jsme se rozhodli zaměřit se pouze na některé její aspekty. Při popisu úprav obou zemí uvádíme nejprve úpravu českou a poté příslušnou úpravu italskou. V českém právu dojde od 1. 1. 2014 k některým zásadním změnám v souvislosti s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku. Z tohoto důvodu si v poznámkách pod čarou budeme uvádět také novou českou úpravu vlastnického práva v případě, že se bude výrazně lišit od té současné.

V první kapitole si nejprve popíšeme historický vývoj vlastnického práva v České republice a v Itálii. Bude se jednat pouze o stručné nastínění některých jeho hlavních rysů především na základě vývoje občanských zákoníků. Následující kapitola bude věnovaná pramenům vlastnického práva, přičemž důraz bude kladen na úpravu vlastnického práva v českém a italském občanském zákoníku. V třetí kapitole se pokusíme vymezit pojem vlastnické právo a uvést, jaká oprávnění přísluší vlastníkům v obou zemích. Další kapitola se bude zabývat nabýváním vlastnického práva. Pro obě země si nejprve uvedeme základní charakteristiky nabývání vlastnického práva a poté se budeme věnovat bližšímu popisu jednotlivých způsobů nabývání. Posledním aspektem vlastnického práva, který jsme se rozhodli zkoumat, je jeho evidence, která je obsahem páté kapitoly. V uvedené kapitole si postupně uvedeme veřejné rejstříky, ve kterých se v České republice a v Itálii eviduje vlastnické právo.

Praktickou část této práce představuje kapitola šestá a sedmá. V šesté kapitole se budeme snažit porovnat úpravy jednotlivých aspektů vlastnického práva v obou zemích. Sedmá kapitola bude věnovaná rozboru příslušné právní terminologie. Nejprve si objasníme, co představuje pojem právní jazyk, a následně se budeme zabývat rozбором několika vybraných právních termínů.

Ohledně práce s jazykem je nutno upřesnit, že pro překlad termínů jsme použili překladové slovníky nebo jsme uvedli překlad vlastní, ke kterému jsme došli na základě analogie mezi termíny českého a italského občanského zákoníku nebo na základě výkladových slovníků. Vlastní překlady termínů budou v práci označeny v poznámce pod čarou jako překlad autorky. Kromě právních termínů jsme vlastní překlady dále použili v případě názvů některých italských právních předpisů.

1. Historický vývoj vlastnického práva v ČR a v Itálii

V této kapitole se budeme zabývat historií vlastnického práva v České republice a v Itálii. Vlastnické právo je jedním z věcných práv, která jsou součástí občanského práva. Popis historického vývoje vlastnického práva se tedy bude zakládat především na vývoji občanského práva v obou zemích.

1.1. Historický vývoj vlastnického práva v ČR

Na našem území se po dlouhá staletí uplatňovalo především obyčejové právo a subsidiárně také právo římské. Významný zlom nastává až v roce 1811 s přijetím rakouského obecného občanského zákoníku (ABGB¹). Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 platil tento zákoník na našem území na základě tzv. recepční normy – zákona č. 11/1918 Sb. Je nutno zdůraznit, že uvedený zákoník se nevztahoval na Slovensko, kde místo něj platilo právo obyčejové. V období Protektorátu Čechy a Morava bylo rasově zaměřené německé právo nadřazeno právu národnímu. Pro oblast vlastnických vztahů můžeme uvést jako příklad zavádění opatření na vyvlastňování židovského majetku.²

Po druhé světové válce docházelo v Československu k výrazným zásahům do majetkových poměrů. Na základě prezidentských dekretů z roku 1945 byl znárodněn majetek osob německé a maďarské národnosti a dále všech osob, které se proti československému státu provinily.³ Prezidentskými dekrety bylo rovněž provedeno znárodnění klíčových odvětví těžkého průmyslu, dolů, bankovníctví a pojišťovnictví. Jako příklad takového dekretu si můžeme uvést dekret č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků. Znárodněovaný majetek pak přecházel do správy národních podniků, na jejichž fungování dohlížel stát.⁴

K velkým změnám vlastnických poměrů v Československu došlo po únoru 1948, kdy se k moci dostala komunistická strana. Byla provedena další vlna znárodnění, která se týkala také středních a malých podniků, obchodu a živností.⁵ V oblasti zemědělství byl v roce 1948 přijat zákon č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě, který obsahoval zásadu, že „půda patří těm, kdož na ní pracují“, a omezoval vlastnictví půdy

---

¹ ABGB je zkratkou německého Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch

² PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 16-18.

³ KUKLÍK, J. a kol., *Vývoj česko – slovenského práva 1945-1989*. Praha, Linde, 2008, s. 24-25.

⁴ Tamtéž, s. 35-36.

⁵ Tamtéž, s. 129.

jednotlivce na 50 hektarů.⁶ Dále bylo rozhodnuto o přeměně československého zemědělství podle socialistického modelu kolektivizace a velkovýroby. Za tímto účelem byl v roce 1949 vydán zákon č. 69/1949 Sb., o jednotném zemědělském družstvu.⁷

Politické změny měly samozřejmě zásadní vliv na právní systém v zemi. V roce 1950 byl přijat nový občanský zákoník (zákon č. 141/1950 Sb.), který se označuje jako tzv. střední občanský zákoník. Platil ale pouze do roku 1964, kdy byl nahrazen novým občanským zákoníkem – zákonem č. 40/1964. Oba tyto zákoníky výrazně zasahovaly do soukromého práva. V občanském zákoníku z roku 1964 byly vypuštěny mnohé klasické soukromoprávní instituty jako například věcná břemena nebo vydržení.

Po roce 1989 prošel uvedený občanský zákoník řadou novelizací. Za zásadní se považuje zákon č. 509/1991 Sb. (tzv. velká novela občanského zákoníku), který navrátil zákoníku klasické soukromoprávní pojetí. V roce 1993 se tento zákoník se stal rovněž občanským zákoníkem nově vzniklé České republiky.⁸ V oblasti vlastnického práva dojde po 1. 1. 2014 k určitým změnám, neboť v tu dobu nabude účinnosti nový občanský zákoník, schválený v roce 2012.

Důležitým dokumentem, ve kterém jsou uvedeny základní principy vlastnického práva, je také Listina základních práv a svobod. Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., který ji uvozuje, nabyl účinnosti dne 8. února 1991. Po vzniku samostatné České republiky se Listina základních práv a svobod stala ústavním zákonem č. 2/1993 Sb. součástí ústavního pořádku ČR.⁹

---

⁶ KUKLÍK, J. a kol., *Vývoj česko – slovenského práva 1945-1989*, Praha, Linde, 2008, s. 196-197.

⁷ Tamtéž, s. 203.

⁸ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 18-19.

⁹ MAN, V., SCHELLE, K., *Základy ústavního práva*, Ostrava, Key Publishing, 2011, s. 127.

1.2. Historický vývoj vlastnického práva v Itálii

První moderní pojetí vlastnického práva na italském území se objevuje v Albertinském statutu. Jedná se o ústavní chartu Sardinského království vydanou králem Karlem Albertem v roce 1848. Po sjednocení Itálie v roce 1861 platila tato charta s určitými změnami po celém Italském království až do 1. 1. 1948, kdy vstoupila v platnost republikánská ústava.¹⁰ Albertinský statut v čl. 29 odst. 1 stanovil, že „*každé vlastnictví bez jakékoliv výjimky je „nedotknutelné“*“.¹¹ Republikánská ústava z roku 1948 od tohoto liberálního pojetí vlastnického práva ustupuje. Vlastnické právo již neoznačuje jako „nedotknutelné“ a nepovažuje ho jako za jeden ze „základních principů“. Vlastnické právo upravuje nově v hlavě věnované ekonomickým vztahům v čl. 42 až 44.¹²

Vlastnické právo je dnes upraveno především v občanském zákoníku. Prvním občanským zákoníkem sjednocené Itálie byl občanský zákoník Italského království z roku 1865, který byl z velké části inspirován francouzským občanským zákoníkem vyhlášeným v roce 1804. Italský občanský zákoník byl následně výrazně ovlivněn také prvním německým občanským zákoníkem (BGB¹³) z roku 1900. Vlivem BGB došlo ke změně uspořádání občanského zákoníku. Nově do něj byly například včleněny normy obchodního zákoníku z roku 1882. Nový italský občanský zákoník vypracovaný ve třicátých letech dvacátého století tak představuje syntézu francouzského a německého modelu občanského zákoníku. Je zajímavé, že tento občanský zákoník, který vstoupil v platnost během druhé světové války (21. dubna 1942), nebyl na rozdíl od jiných předpisů (např. trestního zákoníku z roku 1930) výrazně ovlivněn vládnoucí fašistickou ideologií. Občanský zákoník byl od svého vzniku několikrát novelizován. Nejvýraznější změnu zaznamenal v roce 1975, kdy došlo k rozsáhlé reformě rodinného práva. V poslední době dochází v Itálii k fenoménu dekodifikace, což znamená, že určité oblasti občanského práva jsou postupně upravovány mimo občanský zákoník.¹⁴

---

¹⁰ *Enciclopedia del diritto*, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 1449.

¹¹ „*Tutte le proprietà, senza alcuna eccezione, sono inviolabili.*“

¹² TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 264-266.

¹³ BGB je zkratkou německého Bürgerliches Gesetzbuch

¹⁴ *Enciclopedia del diritto*, s. 320-321.

2. Úprava vlastnického práva v ČR a v Itálii

V této kapitole si uvedeme, jaké prameny upravují vlastnické právo v České republice a v Itálii. Okrajově zmíníme také úpravu vlastnického práva na evropské a mezinárodní úrovni, která se vztahuje na obě země.

2.1. Prameny vlastnického práva v ČR

Obecná úprava vlastnického práva se nachází v Listině základních práv a svobod a v občanském zákoníku. Dále je vlastnické právo regulováno pomocí zvláštních předpisů. Vzhledem k tomu, že se vlastnické právo týká velmi široké oblasti právních vztahů, existuje také velké množství zvláštních právních předpisů, které ho upravují. V této práci si však uvedeme pouze některé vybrané příklady.

Listina základních práv a svobod¹⁵ (ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.) uvádí základní principy vlastnického práva v čl. 11. V odst. 1 stanovuje, že „každý má právo vlastnit majetek.“ Vlastnické právo tedy považuje za základní občanské právo. Odst. 1 dále zaručuje dědění a prohlašuje, že „vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.“ Listina základních práv a svobod nechápe vlastnické právo jako právo neomezené. Podle čl. 4 může dojít k vyvlastnění nebo k nucenému omezení vlastnického práva, ale pouze ve veřejném zájmu, na základě zákona a za náhradu.

Občanský zákoník¹⁶ (zák. č. 40/1964 Sb.) reguluje vlastnické právo ve své II. části, která je věnovaná věcným právům. Tato část obsahuje celkem tři hlavy, z toho první dvě (hlava první: vlastnické právo a hlava druhá: spoluvlastnictví a společné jmění) se týkají vlastnického práva. Třetí hlava obsahuje úpravu práv k cizím věcem.¹⁷

Občanský zákoník v § 123 vymezuje, co je obsahem vlastnického práva: „Vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a

¹⁵ Dostupné na: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> [cit. dne 9. 2. 2013]

¹⁶ Dostupné na: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcanzak/> [cit. dne 9. 2. 2013]

¹⁷ **Nový občanský zákoník** (zák. č. 89/2012 Sb.) obsahuje odlišnou úpravu vlastnického práva. Vlastnické právo se nově nachází v části III občanského zákoníku, která nese název Absolutní majetková práva. Tato část je rozdělena do třech hlav:

- Hlava I: Všeobecná ustanovení
- Hlava II: Věcná práva
- Hlava III: Dědické právo

Vlastnické právo je uvedeno v hlavě II s názvem Věcná práva. Celkem obsahuje tato hlava 6 dílů, přičemž vlastnickému právu se věnuje díl 3 Vlastnictví (§§ 1011 - 1114) a díl 4 Spoluvlastnictví (§§ 1115 - 1157). Obsahem zbylých dílů jsou Obecná ustanovení (díl 1), Držba (díl 2), Věcná práva k cizím věcem (díl 5) a Správa cizího majetku (díl 6).

Nový občanský zákoník je dostupný na: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/> [cit. dne 23. 2. 2013]

užitky a nakládat s nimi.“ V § 124 v souladu s Listinou základních práv a svobod dále zdůrazňuje, že všichni nositelé vlastnického práva jsou si rovni.

Jak jsme již zmínili na začátku, vlastnické právo je mimo občanský zákoník a Listinu základních práv a svobod upraveno také ve zvláštních předpisech. Například vlastnictví k bytům a nebytovým prostorám je podle odst. 1 § 125 obč. zák. stanoveno zvláštním zákonem. Jedná se o **zákon o vlastnictví bytů**¹⁸ (zák. č. 72/1994 Sb.). Podle odst. 2 § 125 obč. zák. stanoví zvláštní zákon, *„které věci mohou být předmětem vlastnictví pouze státu nebo určených právnických osob.“* Z této oblasti si můžeme uvést např. **zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích** (zák. č. 219/2000 Sb.) a **zákon o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby** (zák. č. 92/1991 Sb.).

§ 126 obč. zák. se týká ochrany vlastnického práva. Mimo občanský zákoník je ochrana vlastnického práva upravena např. v zákonech na ochranu duševního vlastnictví. Pro příklad si můžeme uvést **zákon o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví** (zák. č. 14/1993 Sb.).

Dále existují také předpisy, které vlastnické právo omezují. Občanský zákoník v § 127 pojednává obecně o sousedských vztazích. **Stavební zákon** (zák. č. 183/2006 Sb.) blíže stanovuje jednotlivá vlastnická omezení v souvislosti se sousedními stavbami a pozemky. Podle § 128 obč. zák. lze vlastnické právo omezit ve veřejném zájmu. Jedná se například o vyvlastnění, které upravuje **zákon o vyvlastnění** (zák. č. 184/2006 Sb.).

---

¹⁸ Od roku 2014 najdeme úpravu bytového vlastnictví v části III nového občanského zákoníku. Bytové vlastnictví je uvedeno pod hlavou II Věcná práva v díle 4 Spoluvlastnictví v oddíle 5 Bytové vlastnictví a obsahuje §§ 1158 – 1222.

2.2. Prameny vlastnického práva v Itálii

Základními prameny vlastnického práva v Itálii jsou Ústava a občanský zákoník. V Ústavě jsou zakotveny hlavní principy pojetí vlastnického práva v zemi. Občanský zákoník obsahuje rozsáhlou úpravu vlastnického práva, která je pro určité oblasti rozšířena o ustanovení zvláštních předpisů.

Jak jsme se již zmínili, obecné zásady vlastnického práva jsou v Itálii vymezeny **Ústavou**¹⁹ (*Costituzione*). Konkrétně se jedná o články 42 až 44, které se nachází ve třetí hlavě Ústavy, která pojednává o ekonomických vztazích.

Čl. 42 odst. 1 rozděluje vlastnictví na veřejné a soukromé a uvádí jako vlastníky ekonomických statků stát, instituce nebo jednotlivce. Ohledně soukromého vlastnictví v čl. 42 odst. 2 stanovuje, že „*soukromé vlastnictví je uznané a zaručené zákonem*“²⁰ Dále tento odstavec zdůrazňuje společenskou funkci vlastnictví. Ústava ale zároveň připouští, že soukromé vlastnictví může být omezeno. V čl. 42 odst. 3 uvádí, že „*v případech stanovených zákonem může být soukromé vlastnictví vyvlastněno za náhradu z důvodu veřejného zájmu.*“²¹ V čl. 42 odst. 4 se Ústava věnuje dědění a uvádí, že „*zákon stanoví pravidla a meze dědění ze zákona a ze závěti a práva státu k dědictví.*“²²

Čl. 43 zakotvuje, že „*že zákon může z důvodů veřejného zájmu vyhradit nebo vyvlastněním a za náhradu převést určité podniky nebo kategorie podniků na stát, na veřejné subjekty nebo na společenství pracovníků nebo uživatelů. Jedná se o podniky, které zajišťují základní veřejné služby, zdroje energie nebo ty, které mají monopolní postavení a charakter významného veřejného zájmu.*“²³ Na základě tohoto ustanovení došlo v Itálii v roce 1962 ke znárodnování energetických podniků. Výrobou a rozvodem elektrické energie byl pověřen veřejný subjekt Enel. Tento podnik byl později přeměněn na akciovou společnost a v současné době již nemá monopolní postavení v oblasti elektrické energie.²⁴

---

¹⁹ Dostupné na: <http://www.quirinale.it/qrnw/statico/costituzione/costituzione.htm> [cit. dne 9. 2. 2013]

²⁰ „*la proprietà privata è riconosciuta e garantita dalla legge*“

²¹ „*La proprietà privata può essere, nei casi preveduti dalla legge, e salvo indennizzo, espropriata per motivi d'interesse generale.*“

²² „*La legge stabilisce le norme ed i limiti della successione legittima e testamentaria e i diritti dello Stato sulle eredità.*“

²³ „*A fini di utilità generale la legge può riservare originariamente o trasferire, mediante espropriazione e salvo indennizzo, allo Stato, ad enti pubblici o a comunità di lavoratori o di utenti determinate imprese o categorie di imprese, che si riferiscano a servizi pubblici essenziali o a fonti di energia o a situazioni di monopolio ed abbiano carattere di preminente interesse generale.*“

²⁴ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 266.

Čl. 44 Ústavy uvádí opatření, která mají zajistit racionální využití půdy a rovné společenské vztahy. Za tímto účelem zákon např. ukládá závazky soukromému pozemkovému vlastnictví, podporuje zúrodnění půd nebo pomáhá malému a střednímu vlastnictví.

Hlavní pramen vlastnického práva v Itálii představuje **občanský zákoník**²⁵ (královský dekret č. 262 z 16. března 1942²⁶). Úpravě vlastnického práva se věnuje v knize III o vlastnictví, konkrétně v hlavě II o vlastnictví. Hlava II zahrnuje čl. 832 až 951 a je rozdělena do čtyř následujících kapitol:

- Kapitola I: Obecná ustanovení (*Disposizioni generali*) (čl. 832 až 839)
- Kapitola II: Vlastnictví nemovitostí²⁷ (*Della proprietà fondiaria*) (čl. 840 až 921)
- Kapitola III: Způsoby nabytí vlastnictví (*Dei modi di acquisto della proprietà*) (čl. 922 až 947)
- Kapitola IV: Žaloby na ochranu vlastnického práva (*Delle azioni a difesa della proprietà*) (čl. 948 až 951)

Občanský zákoník nejprve vymezuje obsah vlastnického práva (čl. 832): „*Vlastník má úplné a výlučné právo v určitých mezích věci užívat a nakládat s nimi a je povinen dodržovat povinnosti stanovené právním řádem.*“²⁸ Dále uvádí ustanovení, která platí pro vlastnictví obecně (čl. 833 až 838). V čl. 839 zmiňuje, že věci historické a umělecké hodnoty se řídí ustanoveními zvláštních zákonů.

Do oblasti vlastnického práva zasahuje také celá řada **zvláštních předpisů**. Abychom měli představu, o jaké předpisy se jedná, uvedeme si zde některé jejich příklady. Např. významným pramenem v oblasti ochrany vlastnických práv je **zákoník o průmyslovém vlastnictví** (nařízení vlády č. 30 z 10. února 2005).²⁹ Existují samozřejmě také zvláštní právní předpisy, které vlastnické právo omezují. Jedná se např. o **Jednotný text pro oblast stavebnictví**³⁰ (výnos prezidenta republiky č. 380 z 6. června 2001) a o **Jednotný text o vyvlastnění z důvodu veřejné prospěšnosti**³¹ (výnos prezidenta republiky č. 327 z 8. června 2001).

²⁵ Dostupné na: http://www.jus.unitn.it/cardozo/obiter_dictum/codciv/codciv.htm [cit. dne 9. 2. 2013]

²⁶ R.D. 16 marzo 1942, n. 262: Codice civile italiano

²⁷ půdy i budov

²⁸ „*Il proprietario ha diritto di godere e disporre delle cose in modo pieno ed esclusivo, entro i limiti e con l'osservanza degli obblighi stabiliti dall'ordinamento giuridico.*“

²⁹ D. Lgs. 10 febbraio 2005, n. 30: Codice della proprietà industriale (překlad autorky)

³⁰ D.P.R. 6 giugno 2001, n. 380: Testo unico in materia edilizia (překlad autorky)

³¹ D.P.R. 8 giugno 2001, n. 327: Testo unico sulle espropiazioni per pubblica utilità (překlad autorky)

2.3. Evropská úprava vlastnického práva

Národní úprava vlastnického práva se v České republice i v Itálii dále rozšiřuje o některá nadnárodní ustanovení. Tato ustanovení obsahují především základní principy vlastnického práva a zdůrazňují charakter vlastnického práva jako základního práva člověka. V **Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod** v čl. 1 prvního dodatkového protokolu se např. uvádí, že „*každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek*“. Vzhledem k tomu, že obě země jsou dnes členy Evropské unie, vztahuje se na ně rovněž čl. 17 **Listiny základních práv Evropské unie**, který říká, že „*každý má právo vlastnit zákonně nabytý majetek, užívat jej, nakládat s ním a odkazovat jej*“.³²

2.4. Mezinárodní úprava vlastnického práva

Vlastnické právo je také předmětem mnoha mezinárodních úmluv. Jeho úpravu můžeme najít například ve **Všeobecné deklaraci lidských práv** z roku 1948, neboť se jedná o základní lidské právo. Tato deklarace ohledně vlastnického práva v čl. 17 stanovuje: „*Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými. Nikdo nesmí být svévolně svého majetku zbaven.*“³³ Všeobecná deklarace lidských práv však představuje pouze právně nezávazný text. Závazné mezinárodní smlouvy, které byly tímto dokumentem inspirovány, byly přijaty až v roce 1966. Jedná se o **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech** a o **Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech**.³⁴

Dále se mezinárodní smlouvy zaměřují také na ochranu průmyslového vlastnictví. Z této oblasti si můžeme uvést např. **Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví** z 20. března 1883.

---

³² TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s.268.

³³ FIALA, J., *Občanské právo hmotné: multimediální učební text*, Brno, PF MU, 2004, s. 35.

³⁴ Dostupný na: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/clanky/vseobecna-deklarace-lidskych-prav> [cit. dne 9. 2. 2013]

3. Pojem vlastnické právo a vlastnická oprávnění

V této kapitole se nejprve pokusíme vymezit pojem vlastnické právo, neboť představuje základní pojem této práce. Dále se budeme zabývat vlastnickými oprávněními v České republice a v Itálii.

3.1. Pojem vlastnické právo

O vlastnictví můžeme hovořit v ekonomickém nebo v právním smyslu. V ekonomickém smyslu je vlastnictví určitou formou přisvojování, která je spjata s lidskou společností. Právními normami upravovaný vlastnický vztah v ekonomickém smyslu představuje vlastnictví v právním smyslu, tedy vlastnické právo. Vlastnické právo je charakteristické tím, že vlastník je oprávněn nakládat s věcí svou mocí, která je nezávislá na moci kohokoli jiného, a ve svém zájmu.³⁵

Na vlastnické právo se dále může nahlížet jako na vlastnické právo objektivní nebo subjektivní. Objektivním vlastnickým právem se rozumí souhrn právních norem, které regulují ekonomické vlastnické vztahy. Subjektivní vlastnické právo představuje právem zakotvenou možnost vlastníka vykonávat vlastnická oprávnění.³⁶

Obsah vlastnického práva představují oprávnění a povinnosti vlastníka k věcem. Jako povinnost vlastníka si můžeme uvést např. povinnost nezneužívat svého vlastnického práva vůči ostatním.³⁷ Vlastnickými oprávněními se budeme zabývat v následující podkapitole.

Nakonec je třeba poznamenat, že na rozdíl od současného občanského zákoníku, nový občanský zákoník blíže vymezuje předmět i obsah vlastnického práva. Předmětem vlastnického práva je vlastnictví, které § 1011 definuje následujícím způsobem: „*Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.*“ Obsah vlastnického práva uvádí § 1012 a zahrnuje práva i povinnosti vlastníka: „*Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.*“

---

³⁵ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 79.

³⁶ FIALA, J., *Občanské právo hmotné: multimediální učební text*, Brno, PF MU, 2004, s.35.

³⁷ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., s. 79-80.

3.2. Vlastnická oprávnění v ČR

Jednotlivá oprávnění vlastníka jsou uvedena v § 123 občanského zákoníku. Jejich souhrn se označuje jako tzv. vlastnická triáda. Jedná se o právo věc užívat a požívat její plody a užitky, právo s věcí disponovat a právo věc držet.³⁸

Právem věc užívat a požívat její plody a užitky realizuje vlastník její užitnou hodnotu. Vlastník má právo užívat užitky věci (např. plody stromů) a přírůstky věci (např. mláďata zvířat) spolu s hlavní věcí.

Právo s věcí disponovat zajišťuje vlastníkovu možnost převést věc na někoho jiného nebo ji pronajmout. Vlastník je rovněž oprávněn věc případně zničit, spotřebovat i opustit.

Právo věc držet znamená mít věc ve své faktické moci.³⁹

K vlastnickým oprávněním se dále připojuje právo bránit se proti neoprávněným zásahům. Ostatní subjekty mají totiž povinnost vlastníka nerušit. Je však nutno dodat, že vlastník nedisponuje výše zmíněnými oprávněními za všech okolností. V určitých případech mohou být uvedená oprávnění omezena právním řádem. Pokud je například předmětem vlastnictví kulturní památka, nemá její vlastník právo ji zničit.⁴⁰

3.3. Vlastnická oprávnění v Itálii

Vlastnická oprávnění v Itálii jsou rovněž uvedena v občanském zákoníku. Podle čl. 832 má vlastník úplné a výlučné právo věci užívat a nakládat s nimi.

Oprávnění užívat věc⁴¹ (*il potere di godimento del bene*) zahrnuje oprávnění brát z věci užitky a rozhodovat o jejím používání. Vlastník může věc používat přímo (např. obýváním bytu) nebo nepřímo (např. pronajmutím bytu někomu jinému).

Oprávnění s věcí nakládat⁴² (*il potere di disposizione del bene*) poskytuje vlastníkovu možnost převést práva k věci na jiné osoby. Vlastník je např. oprávněn věc prodat nebo darovat jiné osobě.

Čl. 832 charakterizuje vlastnické právo jako právo úplné. Z toho vyplývá, že vlastník má právo učinit s věcí cokoli, může ji tedy i zničit. Jako další znak vlastnického práva uvádí čl. 832 jeho výlučnost. Znamená to, že vlastník si vyhrazuje učinit podle své vůle

³⁸ FIALA, J., *Občanské právo hmotné: multimediální učební text*, Brno, PF MU, 2004, s.35.

³⁹ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 80.

⁴⁰ JEHLIČKA, O., ŠVESTKA, J., *Občanský zákoník: komentář*, Praha, C.H.Beck, 2004, s. 422.

⁴¹ překlad autorky

⁴² překlad autorky

veškerá rozhodnutí ohledně užívání věci a nakládání s ní a je oprávněn zakázat jakékoli zásahy třetích osob do těchto rozhodnutí.

Nakonec je potřeba zdůraznit, že přestože je vlastnické právo uváděno jako právo úplné a výlučné, čl. 832 dodává, že vlastník ho může vykonávat pouze v určitých mezích a musí dodržovat povinnosti stanovené právním řádem.⁴³

---

⁴³ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 264-265.

4. Nabývání vlastnického práva

Tato kapitola má za cíl popsat nabývání vlastnického práva v České republice a v Itálii. Pro obě země si nejprve si uvedeme nabývání vlastnického práva obecně a poté se budeme zabývat jednotlivými způsoby nabytí vlastnictví.

4.1. Nabývání vlastnického práva v ČR

Existuje více způsobů, jak nabytí vlastnické právo. Právní skutečnosti, na základě kterých se vlastnické právo nabývá, se označují jako právní důvody nebo právní tituly. Způsoby nabytí vlastnického práva dělíme na způsoby originární (původní) a derivativní (odvozené). V případě originárního nabytí nabyvatel neodvozuje své vlastnické právo od předcházejícího vlastníka. Vlastnické právo k věci vzniká poprvé (např. vytvoření nové věci), nebo jej nabyvatel získává nezávisle na předchozím vlastníkovi. O derivativním nabytí vlastnictví hovoříme, pokud nabyvatel odvozuje své právo od právního předchůdce (např. dědění, koupě a prodej).

V rámci nabývání vlastnického práva je třeba rozlišovat mezi převodem a přechodem vlastnického práva. Zatímco převod je založen na projevu vůle (např. uzavření smlouvy), k přechodu vlastnického práva dochází na základě jiných právních skutečností (např. rozhodnutím soudu).⁴⁴

V této části si postupně uvedeme způsoby, jakými lze nabytí vlastnictví v ČR. Nabývání vlastnictví se občanský zákoník⁴⁵ věnuje v §§ 132 až 135 v první hlavě (Vlastnické právo) druhé části (Věcná práva). Odst. 1 § 132 uvádí, že vlastnictví lze nabytí:

- kupní, darovací nebo jinou smlouvou
- děděním
- rozhodnutím státního orgánu
- na základě jiných skutečností stanovených zákonem

---

⁴⁴ FIALA, J., *Občanské právo hmotné: multimediální učební text*, Brno, PF MU, 2004, s. 37.

⁴⁵ Nový občanský zákoník (dále NOZ) se nabytí vlastnického práva věnuje v oddílu 2 (§§ 1045 až 1114) již zmíněného dílu 3 Vlastnictví. V jednotlivých pododřících upravuje nejprve způsoby nabytí vlastnictví, které stávající občanský zákoník zahrnuje mezi „jiné skutečnosti stanovené zákonem“. Jedná se o přivlastnění a nález, přirozený přírůstek, umělý přírůstek, smíšený přírůstek a vydržení. Dále uvádí nabytí vlastnického práva převodem (tj. smluvně), nabytí vlastnického práva od neoprávněného a nabytí vlastnického práva rozhodnutím orgánu veřejné moci. Vlastnické právo lze nabytí také děděním, které je upraveno v rámci dědického práva v hlavě III třetí části NOZ.

4.1.1. Nabytí vlastnictví smlouvou

Smlouva představuje nejčastější způsob převodu věcí. Ten, kdo převádí vlastnické právo, se nazývá převodce a musí být vlastníkem věci. Osoba, která vlastnictví věci získává, se označuje jako nabyvatel (nabývající).⁴⁶

§ 133 obč. zák. se věnuje okamžiku nabytí vlastnictví na základě smlouvy, pro který je rozhodující, zda je předmětem smlouvy věc movitá nebo nemovitá. V případě věcí nemovitých se dále rozlišuje, zda je daná nemovitost předmětem evidence v katastru nemovitostí.

Vlastnictví movité věci⁴⁷ se nabývá jejím převzetím, pokud nestanoví jinak zvláštní předpis nebo dohoda účastníků (§ 133 odst. 1). K odlišnému způsobu nabytí movitostí dochází v případě samoobslužného prodeje a dále pokud je sjednána výhrada vlastnictví.⁴⁸ Při samoobslužném prodeji se podle § 614 odst. 3 převádí vlastnictví věci až v okamžiku zaplacení jejich ceny. Výhrada vlastnictví je stanovena jako vedlejší ujednání při kupní smlouvě. § 601 uvádí, že tato výhrada musí mít písemnou formu, pokud k převodu vlastnictví dochází až po zaplacení ceny.

Vlastnictví nemovitosti získá nabyvatel vkladem do katastru nemovitostí, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak (§ 133 odst. 2). Vklad do katastru nemovitostí upravuje zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem⁴⁹. Vklad povoluje katastrální úřad rozhodnutím. Prostřednictvím vkladu se vyznačují změny v právních vztazích k nemovitostem, ke kterým dochází na základě smluv. §2 odst. 3 zák. č. 265/1992 Sb. uvádí, že právní účinky vkladu vznikají na základě pravomocného rozhodnutí o jeho povolení ke dni, kdy byl návrh na vklad doručen katastrálnímu úřadu.⁵⁰

V případě nemovitosti, která se není předmětem evidence v katastru nemovitostí, se nabývá její vlastnictví v okamžiku účinnosti smlouvy (§ 133 odst. 3).

---

⁴⁶ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 82.

⁴⁷ NOZ toto ustanovení mění a stanovuje, že vlastnické právo k věci určené jednotlivě (tj. k movitosti) se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti, ledaže je jinak ujednáno nebo stanoveno zákonem (§ 1099). V některých případech je nicméně podmínka převzetí věci zachována, jako příklad si můžeme uvést převzetí koupené věci v obchodě (§ 2160). Pokud se jedná o movitou věc zapsanou ve veřejném seznamu, nabývá se její vlastnictví zápisem do takového seznamu, nestanoví-li jinak jiný právní předpis. (§ 1102).

⁴⁸ FIALA, J., *Občanské právo hmotné: multimediální učební text*, Brno, PF MU, 2004, s. 38.

⁴⁹ Dostupné na: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/265-1992-sb-zakon-o-zapisech-vlastnickych-a-jinych-vecnych-prav-k-nemovitostem.html> [cit. dne 23. 2. 2013]

⁵⁰ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., s. 82.

V rámci smluv, na základě kterých lze nabýt vlastnictví, zdůrazňuje občanský zákoník v § 132 smlouvu kupní a darovací. Jejich podrobnou úpravu najdeme v osmé části obč. zák., která se věnuje závazkovému právu.

a. Kupní smlouva

Kupní smlouvu reguluje občanský zákoník v druhé hlavě (Kupní a směnná smlouva) osmé části. § 588 označuje smluvní strany kupní smlouvy jako prodávajícího a kupujícího a stanovuje jejich povinnosti. Prodávající má povinnost odevzdat kupujícímu předmět koupě⁵¹ a kupující je povinen předmět koupě převzít a zaplatit prodávajícímu jeho cenu. Prodávající je dále povinen upozornit kupujícího při sjednávání kupní smlouvy na vady věci, o kterých ví (§ 596). Platí, že náklady spojené s odevzdáním předmětu koupě nese obvykle prodávající a náklady spojené s převzetím kupující (§ 593).

b. Darovací smlouva

Darovací smlouvě je věnovaná třetí hlava osmé části obč. zák. Podle § 628 v případě darovací smlouvy dárce něco bezplatně přenechává nebo slibuje obdarovanému, který dar nebo slib přijímá. § 628 dále uvádí, že smlouva musí být písemná, je-li darem nemovitost. V případě movitosti se písemná forma vyžaduje pouze, pokud k odevzdání a převzetí věci nedojde při darování.⁵² § 628 nakonec zdůrazňuje, že darovací smlouva, podle níž má být plněno až po dárce smrti, je neplatná.⁵³ Navrácení daru je možné požadovat v případě, že se obdarovaný k dárce nebo ke členům jeho rodiny chová tak, že tím hrubě porušuje dobré mravy (§630).⁵⁴

---

⁵¹ NOZ v § 2079 navíc uvádí, že prodávající se zavazuje, že umožní kupujícímu nabýt vlastnické právo k věci, která je předmětem koupě.

⁵² NOZ vyžaduje písemnou formu darovací smlouvy u všech věcí, které jsou zapsané do veřejného seznamu (čl. 2057).

⁵³ NOZ uvádí zvláštní případ darování – darování pro případ smrti (§ 2063). Na rozdíl od odkazu (viz nabytí vlastnictví děděním) jej ale nelze odvolat. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/smluvni-pravo/konkretni-zmeny-ve-zvlastni-casti/darovaci-smlouva.html> [cit. dne 2. 3. 2013]

⁵⁴ NOZ zkracuje lhůtu pro odvolání daru z dosavadních tří let na jeden rok. Dar lze nově odvolat také pro nezaviněně upadnutí dárce do nouze. Nouzí se myslí situace, kdy dárce nemá na výživu vlastní nebo na výživu osob, k nimž má zákonnou vyživovací povinnost. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/smluvni-pravo/konkretni-zmeny-ve-zvlastni-casti/darovaci-smlouva.html> [cit. dne 2. 3. 2013]

c. Smlouva o dílo a smlouva směnná

Mimo smlouvu kupní a darovací lze vlastnictví převést také například smlouvou o dílo (při zhotovení nové věci na zakázku) nebo smlouvou směnnou.⁵⁵ **Smlouva o dílo** je uvedena ve čtvrté hlavě osmé části obč. zák. Při zhotovení věci na zakázku má objednatel právo, aby mu zhotovitel podle jeho objednávky věc zhotovil, a povinnost zaplatit mu cenu za zhotovení věci (§ 644). **Směnná smlouva** je upravena společně se smlouvou kupní. Jedná se o smlouvu, na základě které si smluvní strany směňují věc za věc. Každá ze smluvních stran je považována za stranu prodávající a zároveň za stranu kupující (§ 611).

4.1.2. Nabytí vlastnictví děděním

Nabývání vlastnického práva děděním je upraveno především v sedmé části občanského zákoníku.⁵⁶ Další důležitý pramen představuje občanský soudní řád (zák. č. 99/1963 Sb.), který se věnuje dědickému řízení. Při nabývání dědictví jsou dědici povinni zaplatit dědickou daň, kterou upravuje zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí.

Při děděním vstupuje dědic do právních vztahů zůstavitele. Tento jev se označuje jako dědická posloupnost (dědická sukcese). Zatímco zůstavitelem může být pouze fyzická osoba, dědicem se může stát i osoba právnická nebo stát. Je nutno zdůraznit, že při děděním přecházejí na dědice nejen majetková práva, ale rovněž i povinnosti. Dědic tedy odpovídá i za dluhy zůstavitele, přičemž jeho odpovědnost je omezena do výše nabytého dědictví.⁵⁷⁵⁸

Je nutno zdůraznit, že dědic nemá povinnost dědictví přijmout. Podle občanského zákoníku může dědic dědictví odmítnout⁵⁹, a to ústním prohlášením u soudu nebo písemným prohlášením jemu zasláným (§ 463) do jednoho měsíce ode dne, kdy byl

---

⁵⁵ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 82.

⁵⁶ NOZ obsahuje úpravu dědického práva v hlavě III (Dědické právo) třetí části (Absolutní majetková práva). Tato úprava je velmi rozsáhlá, neboť nově zahrnuje některé tradiční instituty dědického práva, jako jsou např. odkaz, dědické smlouva nebo zřeknutí se dědictví.

⁵⁷ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., s. 266.

⁵⁸ V rámci nabývání vlastnictví děděním rozlišuje NOZ pojmy pozůstalost a dědictví. Pozůstalost představuje širší pojem než dědictví, protože se do ní zahrnují také např. zůstavitelova práva (a povinnosti), která byla sice vázaná na jeho osobu, ale zároveň byla uplatněna u orgánu veřejné moci (§ 1475 odst. 2). Jako příklad si můžeme uvést právo na bolestné. Za dědictví se považuje pouze ta část pozůstalosti, která skutečně přejde na dědice. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/obecne-.html> [cit. dne 2. 3. 2013]

⁵⁹ Úprava v NOZ zavádí navíc možnost **zřeknutí se dědického práva**. Dědického práva se lze předem zříci smlouvou se zůstavitelem, která musí mít formu veřejné listiny. Dědic se může zřeknout pouze svého práva na povinný díl, v tomto případě se nezříká práva z dědické posloupnosti. (§ 1484).

soudem o právu dědictví odmítnout vyrozuměn, přičemž tato lhůta může být v určitých případech prodloužena soudem (§ 464). Prohlášení o odmítnutí dědictví se však musí vztahovat se na celek dědictví (§ 466) a nelze jej odvolat (§ 467)

Dědictví se podle § 460 se dědictví nabývá okamžikem smrti zůstavitele. Dědit lze také, pokud je fyzická osoba prohlášena za mrtvou rozhodnutím soudu. K tomu dochází, pokud nelze smrt prokázat předepsaným způsobem, tedy úmrtním listem. V případě, že soud prohlásí rozhodnutím nezvěstnou osobu za mrtvou, za den smrti zůstavitele se považuje den uvedený v tomto rozhodnutí.⁶⁰

Dědit lze ze zákona, ze závěti nebo z obou těchto důvodů (§ 461 odst. 1)⁶¹. Občanský zákoník dává přednost dědicům ze závěti. Závěť je také jediným možným dědickým titulem pro právnické osoby.⁶² V případě, že dědic ze závěti dědictví nenabude, nabývají dědictví dědici ze zákona.⁶³ Dědictví ze závěti se může týkat pouze jedné části dědictví, v tomto případě nabývají jeho druhou část dědici ze zákona (§ 461 odst. 2). Pokud dojde k tomu, že dědictví nenabude žádný dědic, připadá jeho vlastnictví státu (§ 462). Jedná se o tzv. odúmrt'. Je nutné zdůraznit, že stát nemá postavení dědice a nemůže tedy např. odmítnout dědictví.⁶⁴

---

⁶⁰ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 265.

⁶¹ NOZ v § 1476 uvádí, že dědit je možno nejen ze závěti a ze zákona, ale také na základě **dědické smlouvy**, přičemž tyto důvody mohou působit i vedle sebe. Podle § 1582 povolává zůstavitel dědickou smlouvou druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice nebo odkazovníka a druhá strana to přijímá. Na rozdíl od závěti musí mít dědická smlouva formu veřejné listiny. Dědická smlouva se nemůže týkat celé pozůstalosti. NOZ v § 1585 stanovuje, že čtvrtina pozůstalosti musí zůstat volná, aby o ní zůstavitel mohl pořídit podle své zvlášť projevené vůle. Chce-li zůstavitel zanechat smluvnímu dědici i tuto čtvrtinu, může tak učinit závětí. Prostřednictvím závěti může zůstavitel dokonce i zrušit své povinnosti z dědické smlouvy. Účinnost takového zrušení je však podmíněna souhlasem smluvního dědice ve formě veřejné listiny (§ 1590).

V souvislosti s dědickou smlouvou jsme se zmínili, že zůstavitel může povolovat druhou osobu za odkazovníka. NOZ totiž nově zavádí institut **odkazu**. § 1594 uvádí, že zůstavitel zřídí odkaz tak, že v pořízení pro případ smrti nařídí určité osobě, aby odkazovníku vydala předmět odkazu. Odkaz se může týkat věcí určitého druhu (§§ 1604 až 1607), určité věci (§§ 1608 až 1611) nebo pohledávky (§1612 až 1617). Podobně jako v případě dědictví nabývá odkazovník právo na odkaz smrtí zůstavitele (§ 1620). V případě, že odkazovník nechce odkaz přijmout, musí tak prohlásit způsobem, který je stanoven pro odmítnutí dědictví (§1623). Je důležité připomenout, že vzhledem k tomu, že odkazovník není dědicem, není povinen k úhradě zůstavitelových dluhů. Další skutečností, která odlišuje dědice od odkazovníka je fakt, že zatímco dědictví potvrzuje dědici soud, odkazovník uplatňuje právo na odkaz vůči dědici přímo bez zásahu soudu. Dostupný na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/odkaz.html> [cit. dne 2. 3. 2013]

⁶² PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., s. 266.

⁶³ NOZ označuje **dědění ze zákona** jako zákonnou posloupnost. Uvádí, že kde nedojde k posloupnosti podle dědické smlouvy nebo podle závěti, nastane zákonná dědická posloupnost k pozůstalosti nebo k její části. Není-li zákonný dědic, nebo nenabude-li dědictví, stávají se dědici odkazovníci podle poměru hodnoty svých odkazů (§ 1633). V případě, že nedědí žádný dědic podle zákonné posloupnosti, připadá dědictví státu, na který se hledí jako na zákonného dědice, i když nemá právo dědictví odmítnout (§1634).

⁶⁴ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., s. 282.

a. Dědění ze závěti

Podle § 476 může zůstavitel závěť napsat vlastní rukou, nebo ji zřídit v jiné písemné formě za účasti svědků nebo ve formě notářského zápisu. § 476 dále stanovuje, jaké formální náležitosti musí závěť splňovat, aby byla platná. Jedná se především o písemnou formu⁶⁵ a dále o uvedení dne, měsíce a roku, kdy byla podepsána⁶⁶. V závěti stanovuje zůstavitel dědice. Pokud neurčí jejich podíly, platí, že se budou dělit rovným dílem (§ 477). V souvislosti s velikostí dědických podílů občanský zákoník zavádí opatření na ochranu potomků zůstavitele. Uvádí, že nezletilé děti musí dostat aspoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým dětem musí připadnout alespoň jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona (§ 479)⁶⁷. Závěť může zůstavitel zrušit jejím fyzickým zničením, platnou závětí pozdější anebo odvoláním závěti (§ 480).

b. Dědění ze zákona

V případě dědění ze zákona stanovuje občanský zákoník osoby, na které přechází majetek zůstavitele. Tyto osoby se označují jako zákonní dědicové a jsou rozděleny do čtyř dědických skupin:⁶⁸

První dědická skupina zahrnuje zůstavitelovy děti a manžela (nebo partnera), kteří dědí rovným dílem. Pokud některé zůstavitelovo dítě nedědí, získávají jeho dědický podíl jeho děti, které se dělí rovným dílem (§ 473).

Jestliže nedědí zůstavitelovy děti, budou dědit zákonní dědici z **druhé dědické skupiny**, do které patří manžel (nebo partner), zůstavitelovi rodiče a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Manžel nebo partner dědí nejméně polovinu dědictví, zatímco ostatní dědicové dědí stejným dílem (§ 47).

---

⁶⁵ NOZ zavádí nový druh závěti – závěť s úlevami. Na rozdíl od ostatních typů závěti závěť s úlevami nevyžaduje písemnou formu (§ 1532). Tento druh závěti může využít ten, kdo je v důsledku nějaké mimořádné události (např. živelné pohromy) v bezprostředním ohrožení života a není tedy schopen zřídit závěť tradiční formou (§ 1542).

⁶⁶ NOZ již na uvedení přesné datace netrvá. Pokud ale není zřejmé, který den, měsíc a rok byla závěť pořízena, a pořídil-li zůstavitel více závětí, které si odporují, nebo závisí-li jinak právní účinky závěti na určení doby jejího pořízení, je závěť neplatná (§ 1494).

⁶⁷ Děti zůstavitele (nedědí-li oni, potom také jejich děti) jsou označovány jako neopominutelní dědicové. NOZ snižuje minimální velikosti jejich dědických podílů. Nezletilý potomek musí dostat alespoň tolik, kolik činí tři čtvrtiny jeho zákonného dědického podílu. Jedná-li se o zletilého potomka, jeho dědický podíl musí odpovídat minimálně jedné čtvrtině jeho zákonného dědického podílu (§ 1643).

⁶⁸ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 270.

Třetí dědická skupina nabývá dědictví stejným dílem, pokud nedědí manžel (nebo partner) ani žádný z rodičů. Jedná se o zůstavitelovy sourozence a o ty, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. V případě, že některý ze sourozenců nedědí, nabývají jeho dědictví jeho děti, které se opět dělí rovným dílem (§ 475).

Zákonnými dědici **čtvrté dědické skupiny** jsou prarodiče zůstavitele, kteří se dělí stejným dílem. Na dědictví mají nárok, pokud nedědí žádný dědic ve třetí skupině. Nedědí-li žádný z prarodičů zůstavitele, nabývají dědictví stejným dílem jejich děti (§ 475a).⁶⁹

4.1.3. Nabytí vlastnictví rozhodnutím státního orgánu

Vlastnictví lze v určitých případech nabýt také rozhodnutím státního orgánu. § 132 obč. zák. uvádí, že tomto případě se vlastnictví nabývá dnem určeným v rozhodnutí, a není-li určen, dnem právní moci rozhodnutí.

Státním orgánem, který může rozhodnout o nabytí vlastnictví, může být např. soud (např. rozhodnutí o přikázání neoprávněně na cizím pozemku zřízené stavby do vlastnictví vlastníku pozemku) nebo správní orgán (např. rozhodnutí o vyvlastnění).⁷⁰

4.1.4. Nabytí vlastnictví na základě jiných skutečností stanovených zákonem⁷¹

V této části si postupně uvedeme další skutečnosti, na jejichž základě dochází k nabytí vlastnického práva. Jedná se o nabytí vlastnictví:

- přirůstkem věci
- přisvojením věci
- vydržením

---

⁶⁹ NOZ v souvislosti se čtvrtou dědickou skupinou již neuvádí opatření, že pokud nedědí žádný z prarodičů, dědí stejným dílem jejich děti. Dědické skupiny jsou zato v nové úpravě rozšířeny o další dvě. Pro případ, že nedědí žádný z dědiců čtvrté skupiny, je zřízena **pátá dědická skupina**, ve které dědí prarodiče rodičů zůstavitele. Prarodičům zůstavitelova otce (dvě dvojice) připadá polovina dědictví, prarodičům zůstavitelovy matky (dvě dvojice) druhá polovina. Mezi sebou se dělí rovným dílem. V případě, že nějaký člen nedědí, převádí se jeho podíl postupně na jiné členy (§ 1639).

Nedědí-li žádný z dědiců páté třídy, dědí v **šesté třídě** děti sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele, každý stejným dílem. Nedědí-li některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí jeho děti (§ 1640).

⁷⁰ JEHLIČKA, O., ŠVESTKA, J., *Občanský zákoník: komentář*, Praha, C.H.Beck, 2004, s. 462.

⁷¹ NOZ obsahuje v porovnání se stávajícím občanským zákoníkem mnohem rozsáhlejší úpravu nabytí vlastnictví na základě jiných skutečností stanovených zákonem (§§ 1045 až 1098).

- zpracováním
- přímo ze zákona
- přiklepem licitátora ve veřejné dražbě⁷²

Je třeba upřesnit, že současná úprava občanského zákoníku umožňuje také převod vlastnického práva od neoprávněného, ale pouze v případě neoprávněného dědice (§ 486 obč. zák.).⁷³ Podle obchodního zákoníku (zák. č. 513/1991 Sb.) je nabytí vlastnického práva od neoprávněného dále možné v rámci kupní smlouvy.⁷⁴

a. Nabytí vlastnictví přírůstkem věci⁷⁵

Právo na přírůstek věci vyplývá z vlastnického oprávnění věc užívat a požívat její plody a užitky. Občanský zákoník stanovuje, že vlastníku věci náležejí i přírůstek věci, i když byly odděleny od věci hlavní (§ 135a).

⁷² FIALA, J., *Občanské právo hmotné: multimediální učební text*, Brno, PF MU, 2004, s. 38.

⁷³ NOZ zavádí možnost **nabytí vlastnického práva od neoprávněného** ve více případech a chrání dobrou víru nabyvatele. V případě věci evidovaných ve veřejném seznamu má vlastník věci možnost požádat o zápis tzv. poznámky spornosti, pokud zjistí, že zápis neodpovídá skutečnosti. Poznámka spornosti má upozornit případné nabyvatele, že uvedená osoba pravděpodobně není oprávněná věc převést. Skutečný vlastník však musí do dvou měsíců dokázat, že se svého práva domáhá u soudu, jinak bude poznámka spornosti smazána (§§ 985 a 986).

Pokud převede neoprávněná osoba věc, která není evidovaná ve veřejném seznamu, získá nabyvatel její vlastnictví, jestliže byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést. Toto ustanovení se použije v případech vyjmenovaných v § 1109, např. pokud k nabytí došlo ve veřejné dražbě. V ostatních případech získá věc nabyvatel pouze, jednal-li v dobré víře, a v případě sporu je povinen svou dobrou víru dokázat (§ 1111)

NOZ uvádí zvláštní úpravu pro převod použitých movitých věcí. Vlastník, který dokáže, že věc ztratil nebo že mu byla odcizena, je oprávněn požadovat vydání věci po nabyvateli do třech let od okamžiku ztráty nebo odcizení (§1110). Nabyvatel tedy v tomto případě vlastnické právo k věci nenabude, přestože jednal v dobré víře. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/vlastnictvi-a-dalsi-vecna-prava/konkretni-zmeny/moznost-nabyti-vlastnictvi-od-neopravneneho.html> [cit. dne 9. 3. 2013]

⁷⁴ Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/vlastnictvi-a-dalsi-vecna-prava/konkretni-zmeny/moznost-nabyti-vlastnictvi-od-neopravneneho.html> [cit. dne 9. 3. 2013]

⁷⁵ V rámci nabytí vlastnictví přírůstkem rozlišuje NOZ přírůstek přirozený, umělý a smíšený. **Přirozeným přírůstkem** se míní přírůstek věci nemovité nebo movité. Obecně stále platí, že přírůstky věci patří jejímu vlastníku. Pouze v případě strže, tedy velké a rozeznatelné části pozemku, kterou vodní tok odplaví k jinému břehu, může původní vlastník uplatnit své právo po dobu jednoho roku. Pokud tak neučiní, stává se strž součástí pobřežního pozemku (§ 1069).

Za **umělý přírůstek** se považuje zpracování věci (viz dále), smísení movitých věcí nebo zřízení stavby. Smísením movitých věcí několika vlastníků vzniká nový celek. Pokud tento celek nelze navrátit do původního stavu, ale lze ho dělit na díly, mohou se vlastníci věcí dohodnout, zda si oddělí poměrný díl z věci, nebo zda budou požadovat náhradu. Plnou náhradu může vlastník požadovat, pokud ten, kdo věci smísel, nebyl v dobré víře (§ 1078). Pro případ stavby NOZ stanovuje, že užije-li někdo cizí věc pro stavbu na svém pozemku, stane se stavba součástí pozemku. Vlastník pozemku je povinen nahradit vlastníku užití věci její hodnotu, a pokud při užití cizí věci nejednal v dobré víře také ušlý zisk (§ 1083). Pokud se jedná o stavbu zřízenou na cizím pozemku, připadá její vlastnictví vlastníku pozemku, který má povinnost nahradit vyložené náklady osobě, která stavbu v dobré víře zřídila. Zřídila-li však osoba stavbu ve špatné víře, má stejná práva a povinnosti jako nepřikázaný jednatel (§ 1084). (Nepřikázané jednatelství viz §§ 3006 až 3011.)

Smíšený přírůstek představuje případ, kdy je pozemek oset cizím semenem nebo osázen cizími rostlinami. Platí, že přírůstky náleží vlastníku pozemku, který má povinnost nahradit osivo i rostliny jejich majiteli (§ 1088).

Přírůstek můžeme charakterizovat jako vše, co vzejde z vlastníkovy věci. Je třeba poznamenat, že přírůstek, který je spojen s věcí hlavní, zůstává její součástí. Samostatným předmětem vlastnického práva se přírůstek stává až oddělením od věci hlavní.⁷⁶ Jako typický příklad nabytí vlastnictví přírůstkem můžeme uvést nabytí plodů (přírůstky) ovocného stromu (věc hlavní).

b. Nabytí vlastnictví přisvojením věci⁷⁷

Přisvojení znamená přivlastnění cizí věci (též okupace). České právo nezná přisvojení jako obecný nabývací způsob. Přisvojení je možné pouze jako speciální nabývací způsob podle zvláštních předpisů.⁷⁸

Předmětem přisvojení mohou být např. lesní plodiny a roští na území lesních pozemků (§ 19 odst. 1 zák. č. 289/1995 Sb., o lesích), volně pobíhající zvíř (v souladu s § 46 zák. č. 449/2001 Sb., o myslivosti) nebo ryby (podle § 13 odst. 7 zák. č. 99/2004 Sb., o rybářství).⁷⁹

---

⁷⁶ Dostupné na:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&refresh=yes&levelid=oc_377.htm [cit. dne 9. 3. 2013]

⁷⁷ NOZ zavádí určité změny ohledně **přivlastnění věci**. Podle nové úpravy si každý může přivlastnit věc, která nikomu nepatří, pokud tomu nebrání zákon nebo právo jiného na přivlastnění té věci. Takovou věc je věc movitá, kterou její vlastník opustil, protože už ji nechce jako svou držet. Opuštěnou nemovitou věc si přivlastnit nelze, její vlastnictví připadá státu (§ 1045). § 1050 stanovuje, kdy můžeme věc považovat za opuštěnou. Movitá věc se považuje za opuštěnou, pokud k ní vlastník nevykonává vlastnické právo po dobu tří let, v případě věci nemovité se tato lhůta prodlužuje na deset let. NOZ dále uvádí ustanovení ohledně přivlastňování zvířat (§§ 1046 až 1049).

NOZ se podrobně věnuje také problematice **nálezů** (§§ 1051 až 1065). Platí, že pokud nálezce neví, komu má být věc vrácena, oznámí nález obci. V případě, že věc našel ve veřejném zařízení (např. MHD), odevzdá ji provozovateli tohoto zařízení (§ 1052). Obec vyhlásí nález obvyklým způsobem (§ 1053). Pokud se nikdo do jednoho roku o věc nepřihlásí, může nálezce, obec nebo jiná osoba, které byla věc svěřena, nakládat s věcí jako poctivý držitel. Přihlásí-li se ten, kdo věc ztratil, nebo její vlastník v období mezi jedním a třemi roky po vyhlášení nálezce, vydá se mu věc nebo výtěžek za ni stržený po zaplacení nákladů a nálezného (§ 1057). Pokud po uplynutí třech let od vyhlášení nálezce prohlásí, že věc nechce, připadá věc nebo výtěžek za ni stržený obci, která je povinna zaplatit nálezci nálezný (§ 1060).

Zvláštní úprava je stanovena pro nález zvířat. Pokud se o zvíře nikdo do dvou měsíců nepřihlásí, připadne jeho vlastnictví nálezci. Nemá-li nálezce o zvíře zájem, může jej obec svěřit provozovateli útulku pro zvířata, který s ním může volně nakládat, pokud se o něj nikdo nepřihlásí do čtyř měsíců od svěření (§ 1059).

V případě nálezů skryté věci platí stejná ustanovení jako pro nález věci ztracené (§ 1063). Pokud skrytá věc nepřipadne do vlastnictví státu, kraje nebo obce, může se nálezce domluvit s vlastníkem pozemku, kdo z nich si věc ponechá a vyplatí druhému polovinu ceny věci. Nedomluví-li se, připadá věc vlastníkovu pozemku (§1064).

⁷⁸ Dostupné na:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&refresh=yes&levelid=oc_384.htm [cit. dne 9. 3. 2013]

⁷⁹ SCHELLE, K., VESELÁ, R., *Podíl českých zemí na integračních a unifikačních snahách v Evropě*, Ostrava, KEY Publishing, 2009, s. 73.

Vlastnické právo nelze nabýt přisvojením v případě věci ztracené, skryté a věci opuštěné. Podle § 135 obč. zák. je nálezce ztracené věci povinen vydat ji vlastníkovi. Pokud vlastníka nezná, musí ji odevzdat obci, na jejímž území k nález došlo. Vlastník má povinnost se o věc přihlásit do 6 měsíců od odevzdání věci, pokud tak neučiní, připadá věc do vlastnictví obce. Nálezce má právo na náhradu nutných výdajů a na nálezné, které tvoří deset procent ceny nálezů.

Stejná ustanovení platí pro věc skrytou, jejíž vlastník není znám, a pro věc opuštěnou. Skryté věci jsou ukryté většinou zakopáním nebo zadržáním. Pod věci skryté spadá mimo jiné problematika pokladu.⁸⁰ Opuštěním věci (derelikcí) projevuje vlastník vůli nebyt dále vlastníkem. Tímto úkonem se vlastník vzdává svého vlastnického práva a novým vlastníkem věci se stává stát.⁸¹

c. Nabytí vlastnictví vydržením⁸²

Vydržení jako originární způsob nabytí vlastnického práva je upraveno v § 134 obč. zák. Jeho základní podmínkou je existence oprávněného držitele. Takovým držitelem je podle § 130 odst. 1 držitel, který je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří. Za držitele se podle § 129 považuje ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní, nebo kdo vykonává právo pro sebe.

K vydržení je nutné, aby oprávněný držitel věc držel v nepřetržité držbě po určité době, která se liší podle toho, zda se jedná o věc movitou nebo nemovitou. Zatímco movitou věc lze vydržet za dobu tří let, pro vydržení nemovitosti je stanovena doba deseti let. Počátek a trvání vydržecí doby se řídí ustanovením o běhu promlčecí doby a započítává se do ní i doba, po kterou měl věc v oprávněné držbě právní předchůdce. Předmětem vydržení nemohou být věci, které nemohou být předmětem vlastnictví, a dále věci, které mohou být jen ve vlastnictví státu nebo zákonem určených právnických osob.

Je třeba upřesnit, že vydržením lze nabýt věc i do podílového spoluvlastnictví nebo do společného jmění manželů. Vzhledem k tomu, že vydržením nabývá oprávněný

---

⁸⁰ SCHELLE, K, VESELÁ, R., *Podíl českých zemí na integračních a unifikčních snahách v Evropě*, Ostrava, KEY Publishing, 2009, s. 73.

⁸¹ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 84.

⁸² NOZ nově zavádí institut **mimořádného vydržení**. Podle § 1095 může držitel vydržet vlastnické právo, i když neprokáže právní důvod, na kterém se jeho držba zakládá. Vydržovací doba se v tomto případě prodlužuje na dvojnásobek - movitosti lze takto vydržet za 6 let a nemovitosti za 20 let. Mimořádné vydržení však není možné, pokud se držiteli prokáže nepoctivý úmysl.

držitel vlastnické právo ze zákona, případné soudní rozhodnutí má pouze deklaratorní povahu.⁸³

d. Nabytí vlastnictví zpracováním

Vlastnické právo lze nabyt také zpracováním cizí věci na věc novou. V rámci nabytí vlastnictví zpracováním rozlišuje občanský zákoník (§ 135b) dva případy podle toho, zda zpracovatel jednal v dobré víře nebo zda mu bylo známo, že mu věc nepatří.

Pokud zpracovatel jednal v dobré víře, stává se vlastníkem nové věci ten, jehož podíl na ní je větší, a zároveň je povinen uhradit druhému vlastníkovu cenu toho, o co se jeho majetek zmenšil. V případě, že oba účastníci mají stejný podíl na věci a nedohodnou se, o vlastnictví věci rozhodne soud.

Došlo-li ke zpracování věci, i když zpracovatel věděl, že mu věc nepatří⁸⁴, vlastník zpracované věci je oprávněn žádat o její vydání a o navrácení do předešlého stavu. Pokud není navrácení do předešlého stavu možné nebo účelné a účastníci se mezi sebou nedohodnou, rozhoduje o vlastnictví věci i o případných náhradách soud.

e. Nabytí vlastnictví přímo ze zákona

Příkladem nabytí vlastnického práva přímo ze zákona může být ustanovení § 872 obč. zák., podle kterého se právo osobního užívání pozemku změnilo dnem účinnosti novely občanského zákoníku (1. 1. 1992) na vlastnictví fyzické osoby. Jako další příklad si můžeme uvést přechod z vlastnictví státu do vlastnictví obcí podle zák. č. 172/1991 Sb.⁸⁵

f. Nabytí vlastnictví přiklepem licitátora ve veřejné dražbě

V případě nabytí vlastnictví k věcem vydraženým při veřejné dražbě není jednoznačné, zda se jedná o nabytí vlastnictví na základě jiných skutečností

---

⁸³ Dostupné na:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&refresh=yes&levelid=oc_511.htm [cit. dne 9. 3. 2013]

⁸⁴ Podle NOZ má v tomto případě vlastník věci možnost přisvojit si novou věc a uhradit druhému, co on pozbyl, nebo mu může za náhradu věc přenechat. Možnost se takto rozhodnout musí však vlastník věci využít do jednoho měsíce ode dne, kdy se o zpracování dozvěděl (§ 1075). § 1076 dále upřesňuje, že pokud není možné určit vlastníka nové věci, náleží věc do spoluvlastnictví vlastníků zpracovaných věcí.

⁸⁵ FIALA, J., *Občanské právo hmotné: multimediální učební text*, Brno, PF MU, 2004, s. 38.

stanovených zákonem. V současné době se totiž prosazuje názor, že jde spíše o nabytí vlastnického práva na základě smlouvy.⁸⁶

Podle zák. č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby se u veřejných dražeb nabývá vlastnictví na základě jiných skutečností stanovených zákonem. Takovou skutečností je podle uvedeného zákona udělení příklepu licitátora. Nejvyššího soud naopak považuje dražbu za způsob uzavření smlouvy, který je dále upraven zvláštními předpisy, např. zák. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách.⁸⁷

---

⁸⁶ JEHLIČKA, O., ŠVESTKA, J., *Občanský zákoník: komentář*, Praha, C.H.Beck, 2004, s. 462.

⁸⁷ Dostupné na: http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=oc_068.htm [cit. dne 16. 3. 2013]

4.2. Nabývání vlastnického práva v Itálii

Nabýváním vlastnického práva se italský občanský zákoník zabývá v samostatné kapitole s názvem Způsoby nabytí vlastnictví (*Dei modi di acquisto della proprietà*) (čl. 922 až 947). Čl. 922 uvádí, že „vlastnictví se nabývá přisvojením, nálezem, přírůstkem, zpracováním, spojením nebo smísením, vydržením, na základě smluv, děděním a jinými způsoby stanovenými zákonem.“⁸⁸

Uvedené způsoby nabytí vlastnického práva můžeme rozdělit na derivativní a originární. Originární nabytí znamená, že nabyté vlastnické právo je nezávislé na právu předcházejícího vlastníka. V případě derivativního nabytí naopak vlastnické právo závisí na právu předcházejícího vlastníka. Dochází totiž k převodu práva z původního vlastníka na vlastníka nového, který následkem toho vstupuje do právního postavení svého předchůdce.⁸⁹ Tato skutečnost se označuje jako právní nástupnictví (*successione*). K právnímu nástupnictví může dojít buď *inter vivos* (tj. mezi živými) prostřednictvím smluv s věcně-právními účinky, nebo *mortis causa* (tj. pro případ smrti) na základě závěti nebo ze zákona.⁹⁰

Čl. 922 uvádí nejdůležitější derivativní způsoby nabytí vlastnictví: nabytí vlastnictví smlouvou (*contratto*) a děděním (*successione a causa di morte*). K derivativnímu nabytí vlastnictví dochází dále např. při vyvlastnění ve veřejném zájmu (*espropriazione per pubblica utilità*) nebo při nuceném prodeji majetku dlužníka (*vendita forzata dei beni del debitore*). Mezi originární způsoby nabytí vlastnictví patří: přisvojení (*occupazione*), nález věci (*invenzione*), akcese (*accessione*)⁹¹, vydržení (*usucapione*) a držba movitých věcí v dobré víře (*possesso in buona fede di beni mobili*).⁹² Termínem akcese se označují všechny případy, při kterých dochází činností člověka nebo přírody ke spojení věcí různých vlastníků. V rámci akcese rozlišujeme nabytí vlastnictví⁹³ přírůstkem (*accessione*), zpracováním (*specificazione*) a spojením (*unione*) nebo smísením (*commistione*).⁹⁴

---

⁸⁸ „La proprietà si acquista per occupazione, per invenzione, per accessione, per specificazione, per unione o commistione per usucapione, per effetto di contratti, per successione a causa di morte e negli altri modi stabiliti dalla legge.“

⁸⁹ COSTAGLIOLA, A., NACCIARONE, L., *Compendio di diritto civile (istituzioni di diritto privato)*, Maggioli Editore, 2009, s. 263.

⁹⁰ Dostupné na: <http://www.treccani.it/enciclopedia/proprietà-diritto-civile/> [cit. dne 16. 3. 2013]

⁹¹ přisvojení, nález a akcese jsou překladem autorky

⁹² TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 286.

⁹³ uvedené způsoby nabytí vlastnictví jsou také překladem autorky

⁹⁴ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., s. 287-289.

V následujících částech si postupně představíme některé způsoby nabytí vlastnictví podle čl. 922, které si pro lepší přehlednost rozdělíme do následujících skupin:

- nabytí vlastnictví smlouvou
- nabytí vlastnictví děděním
- hlavní originární způsoby nabytí vlastnictví:
  - nabytí vlastnictví přisvojením
  - nabytí vlastnictví nálezem
  - nabytí vlastnictví přírůstkem
  - nabytí vlastnictví zpracováním
  - nabytí vlastnictví spojením nebo smísením
  - nabytí vlastnictví vydržením
- nabytí vlastnictví držbou movitých věcí v dobré víře

Nejprve se budeme zabývat smlouvou a děděním, neboť tyto způsoby patří z hlediska nabývání vlastnického práva k těm nejčastějším. Dále si uvedeme některé originární způsoby nabytí vlastnictví, které považujeme za hlavní vzhledem k tomu, že je čl. 922 výslovně uvádí. Podle uvedeného článku lze vlastnické právo nabyt také jinými způsoby stanovenými zákonem. Tyto způsoby zahrnují zbylé způsoby originární i derivativní. V rámci naší práce jsme se rozhodli zabývat se pouze jedním způsobem originárním, a to držbou věcí v dobré víře.

4.2.1. Nabytí vlastnictví smlouvou (*contratto*)

Ve smlouvách, při kterých dochází k nabývání vlastnického práva, rozlišujeme dvě strany: převodce⁹⁵ (*alienante*) a nabyvatele (*alienatario, acquirente*). Při uzavírání těchto smluv se uplatňuje princip souhlasu stran, který zakotvuje čl. 1376 obč. zák.: „*Ve smlouvách, jejichž předmětem je převod vlastnictví určité věci, zřízení nebo převod věcného práva nebo převod jiného práva, se vlastnictví nebo právo převádí a nabývá na základě zákonně projeveného souhlasu stran.*“⁹⁶

Požadavky na formu smlouvy se odvíjí podle toho, zda je předmětem smlouvy věc movitá nebo nemovitá. V případě movitých věcí mohou být smlouvy uzavřeny

---

⁹⁵ překlad autorky

⁹⁶ „*Nei contratti che hanno per oggetto il trasferimento della proprietà di una cosa determinata, la costituzione o il trasferimento di un diritto reale ovvero il trasferimento di un altro diritto, la proprietà o il diritto si trasmettono e si acquistano per effetto del consenso delle parti legittimamente manifestato.*“

libovolným způsobem.⁹⁷ Zvláštní režim se však vztahuje na registrované movité věci, pro jejichž převod neexistuje jednotná úprava. Zatímco např. vlastnictví motorových vozidel je možno převést i pouhou ústní dohodou, pro převod lodí se vyžaduje smlouva v písemné formě.⁹⁸

Smlouvy, které se týkají nemovitostí nebo nějakého věcného práva k nim, je nutno uzavřít písemnou formou.⁹⁹ Je ale nutné upřesnit, že převod vlastnického práva, ke kterému v okamžiku podepsání smlouvy dojde, je účinný pouze mezi smluvními stranami. Právní účinky vůči třetím osobám bude daný převod mít až zápisem do veřejného rejstříku.¹⁰⁰

V následujících částech si stručně představíme nejčastější smlouvy, které převádí vlastnické právo, tedy smlouvu kupní (*compravendita*), směnnou¹⁰¹ (*permuta*) a darovací¹⁰² (*donazione*).¹⁰³

a. Kupní smlouva (*compravendita, vendita*)

Úpravě kupní smlouvy jsou věnovány čl. 1470 až 1547 občanského zákoníku ve čtvrté knize o závazcích, konkrétně v její třetí hlavě, která se věnuje jednotlivým smlouvám. Čl. 1470 definuje kupní smlouvu následujícím způsobem: „*Kupní smlouva je smlouva, jejímž předmětem je převod vlastnictví věci nebo převod jiného práva za úplatu.*“¹⁰⁴

K převodu vlastnického práva dochází obvykle současně s uzavřením smlouvy. V některých případech však dochází k převodu vlastnického práva později. Např. při koupi věci budoucí přechází vlastnické právo na kupujícího až v okamžiku vytvoření té věci (čl. 1472). Jako další příklad si můžeme uvést koupi na splátky s výhradou vlastnictví. V tomto případě přechází vlastnické právo na kupujícího až se zaplacením poslední splátky (čl. 1523).

---

⁹⁷ Dostupné na: <http://www.sapere.it/sapere/strumenti/studiasfacile/diritto/Diritto-civile/Le-obbligazioni/Il-contratto.html> [cit. dne 16. 3. 2013]

⁹⁸ Dostupné na: <http://www.marcodigregorio.eu/contrattivenditaautoveicolo.html> [cit. dne 16. 3. 2013]

⁹⁹ Dostupné na: <http://www.sapere.it/sapere/strumenti/studiasfacile/diritto/Diritto-civile/Le-obbligazioni/Il-contratto.html> [cit. dne 16. 3. 2013]

¹⁰⁰ Dostupné na: http://www.notaipiniestucchi.it/index.asp?id_padre=3&cp=5 [cit. dne 16. 3. 2013]

¹⁰¹ překlad autorky

¹⁰² překlad autorky

¹⁰³ COSTAGLIOLA, A., NACCIARONE, L., *Compendio di diritto civile (istituzioni di diritto privato)*, Maggioli Editore, 2009, s. 263.

¹⁰⁴ „*La vendita è il contratto che ha per oggetto il trasferimento della proprietà di una cosa o il trasferimento di un altro diritto verso il corrispettivo di un prezzo.*“

Občanský zákoník dále uvádí povinnosti smluvních stran, tedy prodávajícího (*venditore*) a kupujícího (*compratore*). Hlavní povinností prodávajícího je předat věc kupujícímu. Dále je povinen zajistit, aby kupující nabyl danou věc nebo právo v případě, že k nabytí nedošlo v okamžiku uzavření smlouvy. Prodávající zároveň ručí za to, že neexistují žádné osoby, které by k té věci měly nějaké právo, a že prodávaná věc nemá vady, které by bránily jejímu užití nebo výrazně snižovaly její hodnotu (čl. 1476). Povinností kupujícího je zaplatit cenu věci obvykle v místě, kde dojde k jejímu převzetí (čl. 1498). Pokud se smluvní strany nedohodnou jinak, kupující je povinen nést náklady spojené s koupí věci.¹⁰⁵

b. Směnná smlouva (permuta)

Směnná smlouva je podle čl. 1552 „*smlouva, jejímž předmětem je vzájemný převod vlastnictví věcí nebo jiných práv mezi smluvními stranami.*“¹⁰⁶ V případě směnné smlouvy není hodnota věci vyjádřená v penězích, ale hodnotou té věci, za kterou se směňuje. Platí, že ustanovení, která se vztahují na smlouvu kupní, se použijí i v případě smlouvy směnné, protože jsou s ní slučitelné (čl. 1555). Náklady spojené s uskutečněním směny ale na rozdíl od koupě věci nesou obě smluvní strany rovným dílem (čl. 1554).¹⁰⁷

c. Darovací smlouva (donazione)

Úprava darovací smlouvy je zařazena do druhé knihy občanského zákoníku, která se zabývá děděním. Podle čl. 769 je darovací smlouvou „*smlouva, kterou jedna strana na základě štědrosti obohacuje druhou tím, že jí poskytne nějaké své právo, nebo že na sebe vezme závazek v její prospěch.*“¹⁰⁸ Jedná se o smlouvu bezúplatnou, neboť dárce (*donante*), jehož majetek se smlouvou zmenšil, za to nedostává žádné protiplnění. Osoba, v jejíž prospěch je darovací smlouva sepsána, se nazývá obdarovaný (*donatario*). Aby byla darovací smlouva platná, musí být uzavřena formou veřejné listiny za přítomnosti dvou svědků. Výjimku představují movité věci nízké hodnoty, v jejichž případě lze darovací smlouvu uzavřít pouhým předáním věci. Darovací

---

¹⁰⁵ Dostupné na: <http://www.dirittoprivatoinrete.it/vendita.htm> [cit. dne 16. 3. 2013]

¹⁰⁶ „*La permuta è il contratto che ha per oggetto il reciproco trasferimento della proprietà di cose, o di altri diritti, da un contraente all'altro.*“

¹⁰⁷ Dostupné na: <http://www.dirittoprivatoinrete.it/permuta.htm> [cit. dne 16. 3. 2013]

¹⁰⁸ „*La donazione è il contratto col quale, per spirito di liberalità, una parte arricchisce l'altra, disponendo a favore di questa di un suo diritto o assumendo verso la stessa un'obbligazione.*“

smlouvu je možno také odvolat. K odvolání může dojít z důvodu nevděčnosti obdarovaného, nebo pokud se vyskytnou potomci dárce (čl. 800).¹⁰⁹

4.2.2. *Nabytí vlastnictví děděním (successione a causa di morte)*

Podrobnou úpravu dědění nalezneme v prvních čtyřech hlavách (čl. 456 až 768) druhé knihy občanského zákoníku. V první hlavě je upraveno dědění obecně. Dále se občanský zákoník věnuje dědění ze zákona (druhá hlava) a dědění ze závěti (třetí hlava). Čtvrtá hlava pak obsahuje ustanovení ohledně rozdělování dědictví. Mimo občanský zákoník je dědění upraveno také v občanském soudním řádu (královský dekret č. 1443 z 28. října 1940).¹¹⁰ V souvislosti s nabytím dědictví jsou dědici povinni zaplatit dědickou daň (*imposta di successione*), kterou stanovuje zákonné opatření č. 262 z 3. října 2006 o naléhavých opatřeních v daňové a finanční oblasti.¹¹¹

Dědění představuje přechod věcí a práv zůstavitele (*defunto*) na oprávněné osoby¹¹² (*gli aventi diritto*). Veškerý majetek zůstavitele se označuje jako pozůstalost (*asse ereditario*). Děděním vstupuje dědic do právních vztahů zůstavitele, přičemž na něj přechází nejen práva, ale také závazky.¹¹³

Platí, že dědic není povinen dědictví přijmout. Pokud dědictví již drží, může ho odmítnout do třech měsíců od zahájení dědického řízení nebo od okamžiku, kdy se dozvěděl o převodu dědictví (čl. 485). Dědictví lze odmítnout na základě prohlášení, které dědic předá notáři nebo vedoucímu soudní kanceláře. Prohlášení o odmítnutí dědictví (*rinuncia all'eredità*) je následně zaevidováno do rejstříku (*registro delle successioni*) (čl. 519). Je nutné upřesnit, že dědic nemůže odmítnutí dědictví nijak podmínit ani odmítnout pouze z části (čl. 520).¹¹⁴

Podle čl. 456 se dědické řízení zahajuje okamžikem smrti zůstavitele v místě jeho posledního bydliště. Toto ustanovení je důležité zejména pro případy, kdy dochází ke kolizi právních řádů nebo kdy je nutné se rozhodnout, jaký zákon se použije, pokud v daném období došlo ke změnám v této oblasti. Je třeba upřesnit, že dědit lze také na základě prohlášení osoby za mrtvou.¹¹⁵

¹⁰⁹ *Enciclopedia del diritto*, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 569.

¹¹⁰ R.D. 28 ottobre 1940, n. 1443: Codice di procedura civile.

¹¹¹ D.L. 3 ottobre 2006, n. 262: Disposizioni urgenti in materia tributaria e finanziaria.

¹¹² překlad autorky

¹¹³ Dostupné na: <http://www.diritto.it/pdf/21485.pdf> [cit. dne 16. 3. 2013]

¹¹⁴ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 1275.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 1244–1245.

V rámci dědické posloupnosti (sukcese) rozlišujeme sukcesi univerzální a singulární. K univerzální sukcesi¹¹⁶ (*successione a titolo universale*) dochází, když na určitou osobu přejdou z části nebo úplně veškerá práva a povinnosti zůstavitele. Tato osoba se označuje jako dědic (*erede*). V případě singulární sukcese¹¹⁷ (*successione a titolo particolare*) nabývá určitá osoba pouze jedno nebo více vymezených práv nebo povinností. Uvedená osoba je stanovena zůstavitelem v závěti a nazývá jako odkazovník (*legatario*).¹¹⁸ Zatímco v případě univerzální sukcese hovoříme o dědictví (*eredità*), singulární sukcesi se nabývá odkaz (*legato*).¹¹⁹ Odkazovník na rozdíl od dědice neodpovídá za dluhy plynoucí z dědictví. K nabytí odkazu dochází automaticky, tedy aniž by jej odkazovník přijal, obvykle v okamžiku zahájení dědického řízení. Odkazovník má nicméně právo odkaz odmítnout.¹²⁰

Podle čl. 457 lze dědictví převést dvěma způsoby: zákonem nebo závětí. Občanský zákoník dává přednost dědění ze závěti (*successione testamentaria*). K dědění ze zákona (*successione legittima*) dojde v případě, že dědictví (celé nebo jeho část) není převedeno na základě závěti.

Nakonec je třeba uvést, že v italském právním řádu je výslovně zakázáno uzavírání dědických smluv (*patti successori*) (čl. 458). Určitou výjimku však představuje rodinná smlouva¹²¹ (*patto di famiglia*), která byla zavedena zákonem č. 55/2006. Na základě rodinné smlouvy uzavřené formou veřejné listiny může podnikatel převést podnik nebo svůj podíl v podniku výhradně na jednoho nebo více potomků. Aby byla rodinná smlouva platná, musí se na ní účastnit všichni neopominutelní dědicové.¹²²

a. Dědění ze závěti (*successione testamentaria*)

Dědění ze závěti se uskuteční, pokud zůstavitel v závěti (*testamento*) pro případ své smrti stanoví, jak se má nakládat s veškerým jeho majetkem nebo s jeho částí (čl. 587). Zůstavitel (*testatore*) v závěti určuje jednoho nebo více dědiců, popřípadě odkazovníky, přičemž má právo závěť kdykoli odvolat nebo změnit. Kromě úpravy majetkových vztahů může závěť obsahovat také některá ustanovení nemajetkové povahy, např.

---

¹¹⁶ překlad autorky

¹¹⁷ překlad autorky

¹¹⁸ Dostupné na: http://www.dirittoprivatoinrete.it/le_successioni_per_causa_di_morte.htm [cit. dne 16. 3. 2013]

¹¹⁹ Dostupné na: <http://www.diritto.it/docs/24826-le-tre-fasi-della-successione-mortis-causa> [cit. dne 16. 3. 2013]

¹²⁰ *Enciclopedia del diritto*, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 873.

¹²¹ překlad autorky

¹²² *Enciclopedia del diritto*, s. 1462.

uznání nemanželského dítěte, které však na rozdíl od majetkových ustanovení nelze odvolat.¹²³ Je třeba upřesnit, že na základě závěti mohou dědit nejen fyzické osoby, ale i osoby právnické, např. veřejně prospěšné subjekty.¹²⁴

Občanský zákoník rozlišuje v čl. 601 dva obvyklé druhy závětí: vlastnoruční závěť (*testamento olografo*) a závěť ve formě notářského zápisu (*testamento per atto di notaio*). Vlastnoruční závěť musí být sepsaná a podepsaná zůstavitelem. Dále musí obsahovat přesnou dataci, tedy den, měsíc a rok (čl. 602). Závěť ve formě notářského zápisu může být veřejná nebo tajná. V případě veřejné závěti (*testamento pubblico*), sdělí zůstavitel v přítomnosti dvou svědků svou vůli notáři, který ji sepíše (čl. 603). Tajnou závěť (*testamento segreto*), kterou může napsat sám zůstavitel nebo také třetí osoba (čl. 604), předá zůstavitel zapečetěnou notáři v přítomnosti dvou svědků a prohlásí, že předaný dokument obsahuje jeho poslední vůli (čl. 605). Pro případ, že zůstavitel nemůže závěť pořídit obvyklým způsobem (např. při rozšíření nakažlivé nemoci nebo na palubě letadla), zákon stanovuje možnost tzv. zvláštních závětí¹²⁵ (*testamenti speciali*) (čl. 609). Platnost takto pořízených závětí je však omezena na dobu tří měsíců od okamžiku, kdy přestane působit okolnost, která zůstaviteli zabránila pořídit závěť obvyklým způsobem (čl. 610).

Občanský zákoník ohledně závěti v čl. 457 dodává, že „*ustanovení závěti nemohou poškozovat práva, která zákon vyhrazuje neopominutelným dědicům.*“¹²⁶ Mezi neopominutelné dědice¹²⁷ (*legittimari* nebo také *eredi necessari*) patří: manžel nebo manželka, předkové (tj. rodiče popřípadě prarodiče) a dále manželské, nemanželské i osvojené děti. Část majetku zůstavitele, která náleží neopominutelným dědicům, se označuje jako povinný dědický podíl (*quota di legittima*). Dědění neopominutelných dědiců se označuje jako *successione necessaria* (tj. „nezbytné dědění“), neboť v tomto případě zůstavitel nemůže s danou částí majetku nakládat podle své vůle. V čl. 537 a násl. občanský zákoník uvádí, jaké podíly náleží neopominutelným dědicům. Dědický podíl manžela nebo manželky odpovídá polovině dědictví, nezanechal-li zůstavitel žádné děti. V případě, že společně s manželem nebo manželkou dědí jedno dítě, náleží každému z dědiců třetina z celkového dědictví. Pokud dědí více než jedno dítě

---

¹²³ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 1302.

¹²⁴ Dostupné na: <http://www.successione-testamento.it/testamento/eredi.asp> [cit. dne 16. 3. 2013]

¹²⁵ překlad autorky

¹²⁶ „*Le disposizioni testamentarie non possono pregiudicare i diritti che la legge riserva ai legittimari.*“

¹²⁷ překlad autorky

zůstavitele, připadá na manžela nebo manželku čtvrtina dědictví, zatímco pro děti je vyhrazena polovina.¹²⁸

b. Dědění ze zákona (successione legittima)

K dědění ze zákona dochází, pokud zůstavitel nezřídil pro případ své smrti žádnou závěť. Pravidla, na základě kterých se dědí ze zákona, se zakládají na příbuzenském vztahu mezi zůstavitelem a dědici.¹²⁹ Zákonnými dědici (*successori legittimi*) jsou podle čl. 565 manžel nebo manželka, manželské i nemanželské děti, předkové v přímé i pobočné linii, jiní příbuzní a stát. Občanský zákoník se nejprve věnuje případům, kdy nedědí manžel nebo manželka zůstavitele. Platí, že po rodičích dědí manželské i nemanželské děti rovným dílem (čl. 566), přičemž děti osvojené nebo uznané za vlastní jsou dané na roveň dětem manželským (567). Pokud po zůstaviteli nedědí jeho potomci ani jeho sourozenci (popřípadě jejich děti), náleží dědictví jeho rodičům, kteří se dělí rovným dílem. Je-li naživu jen jeden z rodičů, dědí pouze on (čl. 568). V případě, že nedědí ani zůstaviteli rodiče, náleží polovina dědictví předkům zůstavitele ze strany otce a druhá polovina jeho předkům ze strany matky (čl. 569). Nedědí-li po zůstaviteli jeho potomci, rodiče ani jiní předkové, připadá dědictví jeho sourozencům, kteří se dělí rovným dílem (čl. 570). Podle čl. 571 mohou dědit společně rodiče a sourozenci zůstavitele za podmínky, že podíl rodičů (nebo jednoho z nich) bude odpovídat alespoň polovině dědictví. Pokud po zůstaviteli nedědí jeho potomci, rodiče, jiní předkové ani sourozenci a jejich potomci, dědí jeho nejbližší příbuzný (popřípadě více takových příbuzných) do šestého stupně (čl. 572). Čl. 573 až 580 se dále zabývají děděním, ve kterém figuruje nemanželské dítě.

V čl. 581 až 585 uvádí občanský zákoník úpravu dědění pro případ, že žije manžel nebo manželka zůstavitele. Dědí-li manžel nebo manželka společně s jedním dítětem, získává polovinu dědictví. Pokud dědí s více než jedním dítětem, připadne mu jedna třetina děděného majetku (čl. 581). Podle čl. 582 náleží manželovi nebo manželce dvě třetiny dědictví, dědí-li společně s předky nebo sourozenci zůstavitele, případně s oběma těmito skupinami současně. Dědí-li s oběma skupinami současně, platí, že podíl předků musí odpovídat alespoň jedné čtvrtině dědictví. V případě, že nedědí děti, předci ani sourozenci zůstavitele, náleží celé dědictví manželovi nebo manželce (čl. 583).

---

¹²⁸ *Enciclopedia del diritto*, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 877.

¹²⁹ Tamtéž, s. 1461.

V situaci, kdy nedědí žádný z příbuzných zůstavitele, přechází dědictví na stát. Platí, že stát, který nemůže dědictví odmítnout, odpovídá za dluhy z dědictví či odkazu pouze do výše nabytého majetku (čl. 586).

4.2.3. Hlavní originární způsoby nabytí vlastnictví

Jak jsme již uvedli na začátku, v této části se budeme zabývat originárními způsoby nabytí vlastnického práva, které jsou přímo uvedeny v čl. 922. Jedná se tedy o nabytí vlastnictví přisvojením, nálezem, přírůstkem, zpracováním, spojením nebo smísením a vydržením.

a. Nabytí vlastnictví přisvojením (*occupazione*)

Přisvojením (nebo také okupací) se podle čl. 923 nabývají movité věci, které nemají vlastníka. Jedná se o věci opuštěné a o zvířata, která lze nabýt při lovu nebo rybolovu. Opuštěné nemovité věci přisvojením nabýt nelze, neboť podle čl. 827 náleží státu. Ustanovení ohledně lovu a rybolovu je dále upraveno zvláštními právními předpisy regionů, neboť tato oblast spadá podle čl. 117 Ústavy do jejich kompetence.¹³⁰

Přisvojením se dále mohou získat včelí roje (čl. 924) v případě, že je jejich majitel po dvou dnech nezačal hledat nebo hledat přestal, a ochočená zvířata, která utekla majiteli (čl. 925), pokud je jejich majitel nepožadoval zpět do dvaceti dnů od okamžiku, kdy se dozvěděl, kde se nacházejí. Podle čl. 926 je možno přisvojit si také holuby, králíky a ryby v případě, že se sami přestěhují k jinému majiteli. Mnohé zvláštní zákony navíc uznávají také obyčej, na základě kterého si lze přisvojit volně rostoucí plody.¹³¹

b. Nabytí vlastnictví nálezem (*invenzione*)

Čl. 927 uvádí, že ten, kdo najde movitou věc, je povinen vrátit ji jejímu majiteli. Pokud nálezce (*ritrovatore*) majitele věci nezná, je povinen odevzdat ji obci. Obec následně zveřejní nález věci (čl. 928). V případě, že se vlastník do jednoho roku od zveřejnění o věc nepřihlásí, nabývá vlastnictví věci její nálezce (čl. 929). Majitel, který se o věc přihlásí, je povinen zaplatit nálezci nálezné (*premio*) ve výši jedné desetiny ceny věci, pokud o to nálezce požádá. Přesáhne-li cena věci (popřípadě suma peněz

¹³⁰ Dostupné na: <http://www.dirittoprivatoirete.it/occupazione.htm> [cit. dne 23. 3. 2013]

¹³¹ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 286.

z jejího prodeje) deset tisíc lir (tj. 5,16 euro), nálezné za částku přesahující tuto hodnotu bude odpovídat jedné dvacetině ceny nalezené věci (čl. 930).

Čl. 932 se dále zabývá nálezem pokladu (*tesoro*), za který považuje cennou movitou věc, která je schovaná nebo zakopaná a o které nikdo nemůže dokázat, že je jejím majitelem. Pokud nálezce nalezne poklad na svém pozemku, stává se jeho vlastníkem. V případě, že k nález dojde na cizím pozemku, náleží polovina pokladu nálezci a druhá majiteli toho pozemku.

Čl. 930 dále uvádí, že odlišná úprava je stanovena pro nález věcí historické a umělecké hodnoty. Např. podle čl. 91 nařízení vlády se sílou zákona č. 42/2004¹³² náleží nalezené kulturní statky státu.¹³³

c. Nabytí vlastnictví přírůstkem (accessione)

Při nabytí vlastnictví přírůstkem dochází k přírůstku nemovitosti, který vznikne připojením věci movité nebo nemovité. Obecně se uplatňuje princip, že majitel věci hlavní získá také vlastnictví věci vedlejší.

V případě připojení věcí movitých platí, že jakákoli výsadba, stavba nebo dílo, které se nachází nad nebo pod pozemkem, náleží zpravidla vlastníkovému pozemku (čl. 934). Pozemek se totiž vždy považuje za věc hlavní. Jako příklad si můžeme uvést zasazený strom nebo zbudovanou stavbu. Vlastnictví těchto věcí získá vlastník pozemku ze zákona, aniž by o tom musel projevit vůli.¹³⁴ Občanský zákoník však zohledňuje také vlastníka movité věci. Platí totiž, že vlastník pozemku musí zaplatit za cizí materiál, který na svém pozemku použil, není-li možné oddělit ho od nemovitosti nebo pokud jeho majitel o oddělení nepožádal. Pokud se tím vlastník pozemku dopustil závažného pochybení, musí navíc vlastníkovému materiálu nahradit škodu (čl. 935). Dále platí, že vlastník pozemku má právo ponechat si věc, kterou na jeho pozemku zřídila třetí osoba, pokud zaplatí cenu materiálu i vynaložené práce. Nechce-li si věc ponechat, může po dané osobě požadovat odškodnění a přimět ji, aby věc na vlastní náklady odstranila (čl. 936).

V rámci přírůstků, které vzniknou připojením věci nemovité, se občanský zákoník zabývá především naplaveninou, stržím, pozemky vzniklými opuštěním říčního koryta a ostrovy vytvořenými v korytech vodních toků. Naplavenina (*alluvione*) patří podle čl.

---

¹³² D. Lgs. 22 gennaio 2004, n. 42.

¹³³ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 287.

¹³⁴ Tamtéž.

941 majiteli pobřežního pozemku. V případě strže (*avulsione*) náleží odtržené části cizího pozemku vlastníkovi toho pozemku, se kterým se spojily. Nový vlastník je nicméně povinen zaplatit původnímu vlastníkovi odškodné (čl. 944). Vlastnictví pozemků, které vznikly opuštěním říčního koryta, nebo říčních ostrovů přírůstkem nabyt nelze, neboť ty případnou státu.¹³⁵

d. Nabytí vlastnictví zpracováním (specificazione)

Nabytí vlastnictví zpracováním se uskuteční, když někdo vytvoří novou věc z materiálu, který mu nepatří. Ten, kdo věc vytvořil, získá její vlastnictví, pokud zaplatí vlastníkovi materiálu jeho cenu. V případě, že je cena materiálu mnohem vyšší než cena vynaložené práce, nová věc náleží vlastníkovi materiálu, který je povinen zaplatit zpracovateli cenu práce (čl. 940).

e. Nabytí vlastnictví spojením (unione) nebo smísením (commistione)

K nabytí vlastnictví spojením nebo smísením dochází v případě spojení movitých věcí, které dohromady tvoří jeden celek. Zatímco spojením věcí vzniká celek, ve kterém můžeme rozpoznat původní věci, v celku vzniklém smísením není možné jednotlivé věci rozeznat. Jako příklad spojení si můžeme uvést motor namontovaný do auta, příkladem smísení může být např. smísení obilí různých vlastníků.¹³⁶

V případě, že není možné původní věci od vzniklého celku oddělit, platí, že celek připadne do společného vlastnictví všech vlastníků spojených nebo smísených movitých věcí. Nicméně pokud lze jednu z věcí považovat za hlavní nebo pokud má jedna věc mnohem vyšší hodnotu, vlastnictví celku připadne jejímu majiteli, který má povinnost zaplatit zbylým vlastníkům hodnotu jejich věcí (čl. 939).

f. Nabytí vlastnictví vydržením (usucapione)

Institutem vydržení se občanský zákoník zabývá v hlavě VIII O držbě (*Del possesso*) v čl. 1158 až 1167. Vydržení představuje způsob nabytí věcných práv k věcem movitým i nemovitým na základě držby, která musí splňovat určité podmínky. V první řadě by neměla být získána násilím nebo ilegálně. Pokud tomu tak je, za počátek držby za účelem vydržení se považuje okamžik, kdy bylo ukončeno dané násilí nebo ilegální

---

¹³⁵ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 288-289.

¹³⁶ Dostupné na: <http://www.overlex.com/leggiarticolo.asp?id=2399> [cit. dne 23. 3. 2013]

činnost (čl. 1163). Dále se musí jednat o držbu kontinuální a nepřerušenu. Kontinuální držbou se chápe držba, při které je vlastník schopen stále projevovat své panství nad danou věcí. Poslední důležitý předpoklad představuje doba trvání držby, která je stanovena zákonem různě podle toho, o jakou věc se jedná.¹³⁷

Čl. 1158 stanovuje obvyklou vydržecí dobu na dvacet let. V tomto případě hovoříme o tzv. řádném vydržení¹³⁸ (*usucapione ordinaria*). Je třeba poznamenat, že pokud držitel získal držbu na základě zvláštního právního titulu, může k době vlastní držby připočít také dobu držby svých předchůdců. Pro určité případy však zákon stanovuje kratší vydržecí doby v rámci tzv. zkráceného vydržení¹³⁹ (*usucapione abbreviata*). Pokud držitel získal držbu nemovité nebo registrované movité věci v dobré víře, ale na základě právního titulu, uzavřeného osobou neoprávněnou s věcí nakládat, doba pro vydržení začne ubíhat dnem zápisu daného právního titulu do rejstříku a je stanovena na deset let pro věci nemovité (čl. 1159) a na tři roky pro registrované movité věci (čl. 1162). Soubory movitých věcí¹⁴⁰ (čl. 1160) je možno vydržet za deset let, pokud je držitel získal v dobré víře od nevlastníka na základě právního titulu způsobilého k nabytí. Pro neregistrované movité věci (čl. 1161) se vydržecí doba zkracuje také na deset let, získali držitel držbu v dobré víře. Zvláštní úprava je dále stanovena pro vydržení horských a málo výnosných zemědělských pozemků (čl. 1159).¹⁴¹

Je třeba upřesnit, že vydržením nelze nabyt veřejný majetek (*beni demaniali*) a majetek (*beni del patrimonio indisponibile*)¹⁴², který náleží státu a orgánům územní samosprávy.¹⁴³ K nabytí vlastnictví vydržením dochází ze zákona v okamžiku, kdy uběhne zákonem stanovená lhůta. Soud může nicméně vydržiteli¹⁴⁴ (*usucapiente*) určit

---

¹³⁷ Dostupné na: <http://www.dirittoprivatoinrete.it/usucapione.htm> [cit. dne 23. 3. 2013]

¹³⁸ překlad autorky

¹³⁹ překlad autorky

¹⁴⁰ Soubor movitých věcí je podle čl. 816 obč. zák. tvořen věcmi, které náleží jedné osobě a které jsou určeny ke stejnému účelu. Příkladem souboru movitých věcí může být např. stádo ovcí nebo sbírka knih.

¹⁴¹ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 353-354.

¹⁴² Věci, které náleží státu a veřejným subjektům, se označují pojmem *beni pubblici*. Tyto věci se dále dělí na 1) *beni demaniali* („veřejný majetek“, např. pobřeží moře, jezera, silnice, kulturní majetek apod.) 2) *beni patrimoniali indisponibili* („státní majetek“, např. lesy, doly, vojenská technika, budovy veřejných institucí apod.) 3) *beni patrimoniali disponibili* („státní majetek“, který stát nebo veřejné subjekty získají stejným způsobem jako soukromé osoby, např. vybavení kanceláří apod.). (uvedené překlady jsou pouze překlady autorky) *Enciclopedia del diritto*, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 199.

¹⁴³ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., s. 351.

¹⁴⁴ překlad autorky

nabytí vlastnictví vydržením rozsudkem, který však bude mít pouze deklaratorní povahu.¹⁴⁵

4.2.4. Nabytí vlastnictví držbou movitých věcí v dobré víře (*possesso in buona fede di beni mobili*)

V rámci držby se občanský zákoník věnuje také držbě movitých věcí v dobré víře (čl. 1153 až 1157). Obecně platí, že ten, kdo získá věc od nevlastníka, k ní obvykle nenabude vlastnické právo, protože osoba, která vlastnictví převedla, k tomu nebyla oprávněna. Nicméně v případě movitých věcí lze vlastnické právo nabyt i od nevlastníka na základě držby (čl. 1153), pokud budou splněny určité podmínky. V první řadě se musí jednat o movitost, které mohou být předmětem vlastnictví, s výjimkou registrovaných movitých věcí a souborů movitých věcí (čl. 1156). Musí také platit, že nabyvatel věc získal na základě právního titulu převodu vlastnictví (např. na základě kupní smlouvy). Dále je nezbytné, aby nabyvatel věc držel, neboť v opačném případě zákon chrání předcházejícího vlastníka. Poslední podmínkou je, že nabyvatel musí být v dobré víře v okamžiku, kdy je mu věc předávána.¹⁴⁶

---

¹⁴⁵ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 354.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 347-348.

5. Evidence vlastnického práva v ČR a v Itálii

Vlastnické právo se spolu s jinými věcnými právy eviduje u některých věcí movitých a nemovitých na základě principu publicity. Evidence se uskutečňuje prostřednictvím veřejných rejstříků. V této kapitole si postupně představíme rejstříky, které slouží v České republice a v Itálii k evidenci vlastnického práva.

5.1. Evidence vlastnického práva v ČR

Nejprve se budeme zabývat evidencí vlastnického práva k nemovitostem, kterou zajišťuje katastr nemovitostí ČR. Dále zmíníme rejstříky, které evidují vlastnické právo k některým movitostem. Jedná se především o Registr silničních vozidel, Letecký rejstřík ČR, Plavební rejstřík ČR a Námořní rejstřík ČR.

5.1.1. Katastr nemovitostí ČR

Právní úprava katastru nemovitostí zahrnuje zák. č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), který vymezuje především to, co se do katastru nemovitostí zapisuje, a zák. č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, který se věnuje samotnému procesu zápisu do katastru nemovitostí. V současné době probíhá schvalování nového katastrálního zákona, který by měl od 1. 1. 2014 uvedené zákony nahradit. Návrh tohoto zákona je spojen s úpravou NOZ, který bude rovněž obsahovat některá ustanovení ohledně katastru nemovitostí.¹⁴⁷

Katastr nemovitostí představuje podle § 1 odst. 2 katastrálního zákona soubor údajů o nemovitostech v ČR, který zahrnuje jejich soupis a popis a jejich geometrické a polohové určení. Dále uvádí, že jeho součástí je rovněž evidence vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem podle zvláštního předpisu (tj. zák. č. 265/1992 Sb.) a také evidence dalších práv k nemovitostem podle tohoto zákona.

Nemovitosti evidované v katastru podle katastrálních území zahrnují (§ 2 katastr. zák.): pozemky v podobě parcel, budovy a stavby spojené se zemí pevným základem (s výjimkou drobných staveb) a byty a nebytové prostory. K evidovaným nemovitostem se zapisují také právní vztahy podle zák. č. 265/1992 Sb. Jedná se především právo vlastnické, právo zástavní, právo odpovídající věcnému břemeni a předkupní právo s věcnými účinky (§ 1 odst. 1).

---

¹⁴⁷ Dostupné na: <http://cfoworld.cz/legislativa/katastr-nemovitosti-a-rekodifikace-soukromeho-prava-2259> [cit. dne 30. 3. 2013]

Zápisem do katastru se podle § 1 odst. 3 zák. č. 265/1992 Sb. rozumí vklad (§ 2), záznam (§ 7), poznámka (§ 9) nebo jejich výmaz. Práva a povinnosti k nemovitostem se mění, vznikají nebo zanikají dnem vkladu do katastru nemovitostí (viz nabytí vlastnictví smlouvou). Vklad se uskutečňuje prostřednictvím zápisu práva do výkazu změn a do listu vlastnictví. Předmětem vkladu jsou nejčastěji např. smlouvy o převodu nemovitostí (např. kupní nebo darovací smlouva), smlouvy o zástavním a podzástavním právu k nemovitostem nebo smlouvy o oprávnění odpovídající věcnému břemeni. Je nutno uvést, že o vkladech do katastru je informován také finanční úřad, protože některé převody práva podléhají dani z převodu nemovitostí. Pro zaregistrování změn v katastru nemovitostí se používá záznam, který se provádí na základě listin, které změny údajů dokládají. V případě, že bylo o nemovitosti zahájeno soudní nebo správní řízení, do katastru nemovitostí se zapisuje poznámka, která má za cíl upozornit na možnou změnu stávajících údajů.¹⁴⁸

Nakonec je třeba zdůraznit, že zápisy do katastru nemovitostí se řídí řadou zásad, z nichž nejdůležitější jsou zásada formální publicity (zásada veřejnosti) a zásada materiální publicity (zásada veřejné víry). Podle zásady formální publicity je každý oprávněn do katastru nemovitostí nahlédnout a učinit si o právních vztazích opisy a výpisky. Na základě zásady materiální publicity¹⁴⁹ platí, že ten, kdo vychází ze zápisu v katastru je v dobré víře, že stav katastru odpovídá skutečnému stavu věci.¹⁵⁰

5.1.2. Veřejné rejstříky movitých věcí v ČR

V běžném životě se pravděpodobně nejčastěji setkáme s Registrem silničních vozidel, jehož právní úpravu obsahuje především zák. č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a vyhláška č. 243/2001 Sb. Ministerstva dopravy a spojů, o registraci vozidel. Podle zák. č. 56/2001 Sb. vedou registr silničních vozidel obecní úřady obcí s rozšířenou působností (§ 4 odst. 2). Předmětem jeho evidence jsou silniční motorová vozidla, přípojná vozidla i provozovatelé těchto vozidel (§ 4 odst. 1). Do registru se zapisují údaje ohledně vlastníka popřípadě provozovatele vozidla, státní poznávací značka vozidel, číslo technického průkazu a další údaje (§ 4

---

¹⁴⁸ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 89-90.

¹⁴⁹ NOZ zdůrazňuje roli veřejných seznamů a posiluje ochranu nabyvatele. Údaje zapsané ve veřejném seznamu (tj. např. v katastru nemovitostí) jsou považovány za pravdivé, není-li prokázán opak. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/vlastnictvi-a-dalsi-vecna-prava/konkretni-zmeny/zdurasneni-role-verejnych-seznamu.html> [cit. dne 30. 3. 2013].

¹⁵⁰ PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., s. 91.

odst. 4 a 5). Údaje o registrovaných vozidlech předávají obce s rozšířenou působností ministerstvu dopravy, které je eviduje v Centrálním registru silničních vozidel. Prostřednictvím tohoto registru ministerstvo dopravy spolupracuje s příslušnými orgány jiných členských států Evropské unie. Evidované informace dále využívá např. Policie ČR nebo Celní správa (§ 5).

V ČR se dále eviduje vlastnictví letadel¹⁵¹ v Leteckém rejstříku ČR. Jedná se o veřejný rejstřík, který vede Úřad pro civilní letectví na základě zák. č. 49/1997 Sb., o civilním letectví. Do tohoto rejstříku se zapisují civilní letadla s výjimkou sportovních létajících zařízení, která se evidují v Rejstříku sportovních létajících zařízení.¹⁵² Pro vojenská letadla byl zřízen Vojenský letecký rejstřík ČR, který není veřejně přístupný (§ 35 odst. 2 zák. č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky).

Dalším rejstříkem movitých věcí je Plavební rejstřík ČR, který vede Státní plavební správa. Evidence plavidel se řídí ustanoveními zák. č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě. Podle § 14 se do rejstříku nezapisují plavidla zapsaná v plavebním rejstříku cizího státu (odst. 4) a určitá malá plavidla, plovoucí zařízení a plovoucí tělesa podle odst. 5.

V České republice existuje rovněž Námořní rejstřík ČR, jehož vedením je pověřeno Ministerstvo dopravy. Tento rejstřík funguje na základě zákona č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě a obsahuje oddělenou evidenci lodí, jachet a rozestavěných lodí (§ 7 odst. 3).

---

¹⁵¹ Letadlem se podle § 2 odst. 2 zák. č. 49/1997 Sb., o civilním letectví rozumí zařízení schopné vyvozovat síly nesoucí jej v atmosféře z reakcí vzduchu, které nejsou reakcemi vůči zemskému povrchu.

¹⁵² Dostupné na: <http://www.uzpln.cz/cs/soucasnost> [cit. dne 30. 3. 2013]

5.2. Evidence vlastnického práva v Itálii

Vlastnické právo je Itálii evidováno prostřednictvím zápisu do rejstříků (*trascrizione*), kterým se občanský zákoník zabývá v první hlavě šesté knihy O ochraně práv (*Della tutela dei diritti*). Zápis do rejstříku slouží ke zveřejnění právních úkonů, ke kterým dochází v souvislosti s nemovitostmi a registrovanými movitými věcmi. Těmito úkony jsou např. smlouvy, které převádí vlastnictví a smlouvy nebo jiné akty, které vytvářejí, převádí, mění nebo ruší právo věc užívat atd. Podle čl. 2657 obč. zák. se zápis do veřejných rejstříků uskutečňuje pouze na základě rozsudku, veřejné listiny nebo soukromé listiny ověřené notářem.¹⁵³

Věci se v Itálii evidují v příslušných veřejných rejstřících podle toho, o jakou věc se jedná. Nemovitosti se zapisují do katastru nemovitostí - *registro immobiliare*. V rámci registrovaných věcí movitých (čl. 2683 obč. zák.) rozlišujeme registr motorových vozidel *Pubblico registro automobilistico*, dále rejstříky, ve kterých se evidují lodě, plovoucí stroje a rekreační plavidla, a rejstřík, do kterého se zapisují letecké dopravní prostředky - *Registro aeronautico nazionale*.¹⁵⁴

5.2.1. Katastr nemovitostí (*registro immobiliare, catasto*)

Italský katastr nemovitostí představuje soupis nemovitých věcí, které se nachází na území státu. Jeho účelem je určit vlastnictví nemovitostí a vést evidenci o jeho změnách. Katastr eviduje vlastníky a držitele jiných věcných práv k nemovitostem. V souvislosti s nemovitostmi uvádí jejich rozměr, strukturu, účel použití, úroveň produktivity a příslušné zisky. Evidované údaje však slouží v první řadě k daňovým účelům. Je nutno dodat, že italský katastr nemá důkazní hodnotu (*è non probatorio*), což znamená, že neslouží jako důkaz věcných práv k nemovitostem.¹⁵⁵

Katastr nemovitostí se dělí na dva katastry: pozemkový katastr (*catasto terreni*) a katastr staveb¹⁵⁶ (*catasto fabbricati* nebo také *catasto edilizio urbano*). Pozemkový katastr vznikl na základě zákona č. 3682 z 1. března 1886 a eviduje zemědělské pozemky a venkovské stavby. Pro potřeby evidence používá jako základní jednotku tzv.

---

¹⁵³ *Enciclopedia del diritto*, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 1494.

¹⁵⁴ TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 178-179.

¹⁵⁵ Dostupné na: <http://www.iuav.it/Ateneo1/docenti/architetto/docenti-st/Ezio-Michel/materiali-/Clape-09-1/materiali-/lezioni/6---Il-catasto.pdf> [cit. dne 5. 4. 2013]

¹⁵⁶ překlad autorky

„katastrální parcelu“¹⁵⁷ (*particella catastale*). Jedná se o souvislou část pozemku (nebo stavby), která se nachází na území jedné obce, náleží jednomu vlastníkovi a vykazuje stejné vlastnosti a stejnou úroveň produktivity. Později byl ustanoven také katastr staveb, a to zákonem č. 1249 z 11. srpna 1939. Základní jednotkou tohoto katastru je tzv. *unità immobiliare*, za kterou se považuje část nemovitosti, která je sama o sobě užitečná a schopná vytvářet náležitý zisk.¹⁵⁸

Veškeré právní akty, které se týkají nemovitostí, jsou evidovány zvláštním oddělením úřadu Agenzia del Territorio, které se nazývá Conservatoria dei Registri Immobiliari.¹⁵⁹ V současné době Agenzia del Territorio již nepůsobí samostatně, neboť byla od 1. prosince 2012 začleněna pod finanční úřad - Agenzia delle Entrate.¹⁶⁰

Právní akty, které se zapisují do katastru nemovitostí, musí být předloženy úřadu Conservatoria dei Registri Immobiliari do třiceti dnů ode dne jejich vytvoření. Jedná se o právní akty, které vytváří, převádí nebo mění věcná práva k nemovitostem.¹⁶¹ Zápisy do katastru se označují různým způsobem podle toho, jaké právní akty jsou zapisovány. Zápis právních aktů, které převádějí věcná práva k nemovitostem (např. kupní smlouva) se označuje jako *trascrizione*. V případě zápisu právních aktů, které se týkají nemovitých zástav, nalezneme označení *iscrizione*. Poslední druh zápisu se nazývá *annotazione* a představuje zápis, který pozměňuje již zaevidované právní akty.¹⁶²

Mimo uvedený katastr nemovitostí, který bývá označován jako „obvyklý katastr“ (*catasto ordinario*), se na území Itálie používá ještě druhý typ katastru – *catasto tavolare*. Tento katastr se vyznačuje odlišným způsobem evidence údajů, které mají navíc důkazní hodnotu (*valore probatorio*) a konstitutivní účinek pro převod nemovitostí. V současné době se užívá pouze v severovýchodních oblastech země, konkrétně v provinciích Trieste, Gorizia, Trento a Bolzano a dále v některých obcích provincií Udine, Vicenza, Brescia a Belluno.¹⁶³

---

¹⁵⁷ překlad autorky

¹⁵⁸ *Enciclopedia del diritto*, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 281-282.

¹⁵⁹ Dostupné na: http://www.catastoirete.it/conservatoria_dei_registri_immobiliari.asp [cit. dne 5. 4. 2013]

¹⁶⁰ Dostupné na: <http://www.agenziaterritorio.it/site.php?id=home> [cit. dne 5. 4. 2013]

¹⁶¹ Dostupné na: http://www.catastoirete.it/nota_di_trascrizione_conservatoria.asp [cit. dne 5. 4. 2013]

¹⁶² Dostupné na: http://www.overlex.com/visure_catastali_glossario.asp [cit. dne 5. 4. 2013]

¹⁶³ Tamtéž.

5.2.2. Veřejné rejstříky movitých věcí v Itálii

Nejprve se zmíníme o italském registru motorových vozidel - Pubblico registro automobilistico (P.R.A.). Tento registr byl ustanoven královským nařízením s mocí zákona č. 436 z 15. března 1927.¹⁶⁴ Jeho automatizace byla zahájena v roce 1990 zákonem č. 187 z 9. července 1990¹⁶⁵. Dalším důležitým právním předpisem je vládní nařízení č. 514 z 2. října 1992¹⁶⁶, které obsahuje ustanovení ohledně jeho fungování.¹⁶⁷

Na základě čl. 11 královského nařízení s mocí zákona č. 436 z 15. března 1927 je registr P.R.A. veden v každé provincii v rámci veřejného subjektu Automobile Club d'Italia (A.C.I.). Do registru musí být zapsáno každé motorové vozidlo, které obdrželo v dané provincii povolení k provozu¹⁶⁸ (*licenza di circolazione*). Pojmem motorové vozidlo (*autoveicolo*) se označují všechna vozidla uvedená v čl. 1 uvedeného právního předpisu. Čl. 12 dále stanovuje údaje, které se do rejstříku zapisují. Jedná se např. o číslo povolení k provozu, technické údaje vozidla, jméno a místo pobytu vlastníka popřípadě vlastníků vozidla a o údaje, které se týkají převodu vlastnictví.

Další skupinu registrovaných movitých věcí představují dopravní prostředky z oblasti lodní dopravy. Jejich evidence se v Itálii řídí ustanoveními zákoníku o letecké a lodní dopravě (*Codice della navigazione*¹⁶⁹). Tento zákoník rozlišuje lodě na „velké“ a „malé“. „Velkými loděmi“ se myslí velké námořní lodě. Skupina „malých lodí“ zahrnuje lodě, které plují kolem pobřeží a obsluhují přístavy, a lodě určené k vnitrostátní plavbě (čl. 136). Evidencí lodí jsou pověřeny námořní úřady¹⁷⁰ (*compartimenti marittimi*), které spadají pod italské ministerstvo infrastruktury a dopravy (*Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti*). Tyto úřady vedou oddělené rejstříky pro „velké lodě“ (*Registri delle navi maggiori*) a pro „malé lodě“ a plovoucí stroje (*Registri delle navi minori e galleggianti*).¹⁷¹ Lodě a plovoucí stroje určené pro vnitrostátní plavbu jsou evidované v rejstřících přístavních inspektorátů¹⁷² (*ispettorati di porto*) a jiných stanovených úřadů (čl. 146). Zvláštní rejstříky jsou rovněž zřízeny pro

---

¹⁶⁴ R.D.L. 15 marzo 1927, n. 436.

¹⁶⁵ L. 9 luglio 1990, n. 187.

¹⁶⁶ D.M. 2 ottobre 1992, n. 514.

¹⁶⁷ Dostupné na: <https://online.aci.it/fornituredatiweb/> [cit. dne 5. 4. 2013]

¹⁶⁸ překlad autorky

¹⁶⁹ R.D. 30 marzo 1942, n. 327: *Codice della navigazione*. Dostupné na: <http://www.fog.it/legislaz/cn-indice.htm> [cit. dne 5. 4. 2013]

¹⁷⁰ překlad autorky

¹⁷¹ Dostupné na: <http://www.mit.gov.it/mit/site.php?p=cm&o=vd&id=2083> [cit. dne 5. 4. 2013]

¹⁷² překlad autorky

rekreační plavidla. Jejich evidencí se zabývá nařízení vlády č. 171 z 18. července 2005.¹⁷³

Italský zákoník o letecké a lodní dopravě se zabývá také evidencí leteckých dopravních prostředků. Podle čl. 750 se zapisují do rejstříku Registro aeronautico nazionale, který vede úřad pro civilní letectví - Ente Nazionale per l'Aviazione Civile.

---

¹⁷³ D.L. 18 luglio 2005, n.171.

6. Komparativní analýza

V této kapitole se budeme zabývat srovnáním doposud uvedených aspektů vlastnického práva v České republice a v Itálii. Postupně se tedy pokusíme porovnat vlastnické právo v obou zemích z hlediska historického vývoje, pramenů, vlastnických oprávnění, nabývání a evidence.

6.1. Historický vývoj vlastnického práva

Vlastnické právo prošlo České republice i v Itálii odlišným vývojem. Občanské zákoníky, které představují v obou zemích základní pramen vlastnického práva, byly zřízeny na základě již existujících občanských zákoníků jiných zemí. Zatímco na území České republiky měl zásadní vliv rakouský obecný občanský zákoník z roku 1811, prvnímu italskému občanskému zákoníku z roku 1865 sloužil za vzor přímo francouzský občanský zákoník z roku 1804 a dále první německý občanský zákoník z roku 1900. Je zřejmé, že vývoj vlastnického práva byl výrazně ovlivněn politickými poměry v obou zemích. Můžeme říci, že jejich dopad se projevil mnohem výrazněji u úpravy vlastnického práva v československých občanských zákonících z roku 1950 a 1964. Italský občanský zákoník, který vstoupil v platnost v roce 1942, naopak nebyl na rozdíl od jiných italských předpisů výrazně ovlivněn idejemi tehdejšího totalitního režimu. V obou zemích však můžeme zaznamenat výrazné zásahy do vlastnického práva po druhé světové válce v podobě znárodňování některých průmyslových podniků.

6.2. Prameny vlastnického práva

Základní principy vlastnického práva jsou zakotveny v ČR v Listině základních práv a svobod a v Itálii v Ústavě. Vlastnické právo je v obou zemích dále upraveno především v občanských zákonících a také ve zvláštních předpisech. Můžeme si všimnout, že úprava italského občanského zákoníku je ve srovnání s platnou českou úpravou mnohem rozsáhlejší. Tento stav se však změní od 1. 1. 2014, kdy v ČR vstoupí v platnost nový občanský zákoník, který se vlastnickému právu věnuje mnohem podrobněji než ten současný.

6.3. Vlastnická oprávnění

V ČR má vlastník právo věc užívat a požívat její plody a užitky, právo s věcí disponovat a právo věc držet. Italská právní úprava přiznává vlastníkovu oprávnění

užívat věc a oprávnění s věcí nakládat. Italské oprávnění užívat věc v sobě zahrnuje oprávnění brát z věci požitky a je tudíž srovnatelné s příslušným českým oprávněním. Také v případě oprávnění s věcí nakládat se česká a italská úprava shodují. Rozdíl mezi oběma úpravami představuje právo věc držet, které italský občanský zákoník neuvádí. Důvodem může být možnost nabytí vlastnictví na základě držby movitých věcí v dobré víře, kdy držbu vykonává nevládník.

6.4. Nabývání vlastnického práva

V České republice i v Itálii se způsoby nabytí vlastnického práva dělí na originární a derivativní. Český občanský zákoník zdůrazňuje nabytí vlastnictví smlouvou (především kupní a darovací), děděním a rozhodnutím státního orgánu. Můžeme říci, že zbylým způsobům nabytí vlastnictví přikládá menší význam, neboť je zahrnuje pod „jiné skutečnosti stanovené zákonem“. Italský občanský zákoník naopak některé z těchto způsobů uvádí v čl. 922 spolu se smlouvou a děděním, z čehož můžeme usuzovat, že jim zřejmě přikládá stejnou váhu.

Italský občanský zákoník v rámci způsobů nabytí vlastnictví výslovně neuvádí nabytí vlastnictví přímo ze zákona, rozhodnutím státního orgánu ani se nezmiňuje o příklepu licitátora ve veřejné dražbě. Je však možné, že tyto způsoby spadají podle čl. 922 pod „jiné způsoby stanovené zákonem“. Na druhou stranu česká právní úprava na rozdíl od té italské neobsahuje nabytí vlastnictví nálezem a spojením nebo smísením. Je nutno uvést, že nabytí vlastnictví nálezem a smísením movitých věcí bude do českého práva zavedeno novým občanským zákoníkem. V rámci způsobů nabytí vlastnického práva v Itálii jsme se zabývali také nabytím vlastnictví držbou movitých věcí v dobré víře. Tento způsob by v českém právu mohl spadat pod nabytí vlastnictví od neoprávněného, jehož úpravou se bude rovněž zabývat až nový občanský zákoník.

Nyní se pokusíme srovnat jednotlivé způsoby nabytí vlastnictví, které uvádí zároveň český i italský občanský zákoník. Jedná se o nabytí vlastnictví smlouvou, děděním, přisvojením a nálezem¹⁷⁴, přírůstkem, zpracováním a vydržením.

6.4.1. Nabytí vlastnictví smlouvou

Podle italského občanského zákoníku je pro nabytí vlastnictví smlouvou dostačující zákonně projevený souhlas stran. V České republice se pro věci movité navíc obvykle

---

¹⁷⁴Problematiku nálezu jsme do srovnání zařadili z toho důvodu, že se jím současný český občanský zákoník zabývá, přestože nabytí vlastnictví nálezem neumožňuje.

vyžaduje předání věci. Od předání věci upouští nový občanský zákoník, podle kterého se vlastnictví movitostí převádí zpravidla již smlouvou k okamžiku její účinnosti. Okamžikem účinnosti smlouvy se podle českého práva nabývají v současné době pouze nemovitosti, které nejsou předmětem evidence v katastru nemovitostí. Nemovitosti, které se naopak do katastru nemovitostí zapisují, se nabývají až vkladem do tohoto katastru. Na rozdíl od České republiky, pro převod vlastnického práva k nemovitostem v Itálii není nutný zápis do veřejného rejstříku. Jedná se však o převod, který není do okamžiku zápisu do veřejného rejstříku účinný vůči třetím osobám.

Nejčastějšími smlouvami, kterými se v České republice a v Itálii převádí vlastnické právo, jsou smlouva kupní, darovací a směná. Ustanovení ohledně kupní a směnné smlouvy jsou podobná v obou zemích. Určité rozdíly můžeme najít u smlouvy darovací. Zatímco v Itálii musí být darovací smlouva s výjimkou darování movitých věcí nízké hodnoty uzavřena formou veřejné listiny za přítomnosti dvou svědků, česká právní úprava formu veřejné listiny nevyžaduje. Jako podmínku uvádí pouze písemnou formu smlouvy pro nemovitosti a dále pro movitosti, k jejichž odevzdání a převzetí nedojde při darování.

6.4.2. Nabytí vlastnictví děděním

Obecně můžeme říci, že italská úprava dědění je ve srovnání s českou úpravou mnohem rozsáhlejší. Na rozdíl od italského práva, české právo v současné době nezná nabytí vlastnictví na základě odkazu. Tento právní institut bude v České republice zaveden až s novým občanským zákoníkem. Je zajímavé, že zatímco v Itálii je výslovně zakázáno uzavírání dědických smluv, v České republice bude podle nového občanského zákoníku možné nabytí dědictví dědickou smlouvou.

Dědictví lze v obou zemích nabyt na základě závěti nebo ze zákona. Oba právní řády dávají přednost dědění ze závěti. Formy závěti jsou v České republice i v Itálii podobné. Jedná-li se o závěť ve formě notářského zápisu, v Itálii se navíc setkáme s rozlišováním na závěť veřejnou a tajnou. Obvyklé formální náležitosti závěti se v Itálii nevyžadují v případě tzv. zvláštních závětí, které zůstaviteli umožňují uzavřít závěť během mimořádných událostí. Do českého práva bude podobný druh závěti (závěť s úlevami) zaveden s novým občanským zákoníkem. Český i italský občanský zákoník v případě dědění ze závěti ochraňuje tzv. neopominutelné dědice a stanovuje jejich dědické podíly. Neopominutelnými dědici jsou v Itálii manžel nebo manželka, předkové (tj.

rodiče popřípadě prarodiče) a dále manželské, nemanželské i osvojené děti. České právo považuje za neopominutelné dědice pouze potomky zůstavitele, tj. jeho děti a nedědí-li oni také jejich děti, a při určení velikosti jejich dědického podílu rozlišuje, zda se jedná o děti zletilé nebo nezletilé.

Při dědění ze zákona zavádí české i italské právo skupiny zákonných dědiců, které mají postupně právo nabýt dědictví. Jednotlivé skupiny zákonných dědiců i jejich dědické podíly jsou v obou zemích sestaveny odlišně, z tohoto důvodu si je zde pro lepší přehlednost znovu uvedeme ve shrnujících tabulkách. V České republice rozlišuje občanský zákoník čtyři následující dědické skupiny:

zákonní dědicové	dědický podíl
1. děti (popř. jejich děti), manžel (partner)	rovným dílem
2. manžel (partner) rodiče a osoby ze společné domácnosti	1/2 rovným dílem
3. sourozenci (popř. jejich děti) osoby ze společné domácnosti	rovným dílem
4. prarodiče nebo jejich děti	rovným dílem

S novým občanským zákoníkem dojde v oblasti dědění ze zákona k určitým změnám. Čtvrtá dědická skupina bude omezena pouze na prarodiče a navíc budou zavedeny další dvě dědické skupiny:

zákonní dědicové	dědický podíl
4. prarodiče	rovným dílem
5. prarodiče otce prarodiče matky	1/2 1/2
6. děti dětí sourozenců dětí prarodičů (popř. jejich děti)	rovným dílem

V Itálii se při dědění ze zákona rozlišují dvě skupiny zákonných dědiců podle toho, zda dědictví nabývá nebo nenabývá manžel nebo manželka zůstavitele. Nedědí-li manžel nebo manželka, mohou dědit následující skupiny zákonných dědiců:

zákonní dědicové	dědický podíl
děti	rovným dílem
rodiče (popř. jeden rodič)	rovným dílem (jeden rodič vše)
předkové ze strany otce	1/2
předkové ze strany matky	1/2
sourozenci	rovným dílem
sourozenci a rodiče	rovným dílem (ale rodičům min. 1/2)

nejbližší příbuzný (popř. více) do šestého stupně	vše (popř. rovným dílem)
--	--------------------------

V případě, že manžel nebo manželka dědí, skupiny zákonných dědiců vypadají takto:

zákonní dědicové	dědický podíl
manžel a jedno dítě	manžel 1/2 a dítě 1/2
manžel a víc než jedno dítě	manžel 1/3 a děti 2/3
manžel a sourozenci	manžel 2/3 a sourozenci 1/3
manžel a předkové a sourozenci	manžel 2/3 a ostatní 1/3 (předkové alespoň 1/4)
manžel	vše

Závěrem můžeme konstatovat, že v italském právu mají pro dědění ze zákona zásadní význam příbuzenské vztahy. Zvláštní postavení je přiznáno manželovi nebo manželce zůstavitele, kterým zákon stanovuje vyšší dědického podílu pro případ, že budou dědit společně s jinými zákonnými dědici. Česká právní úprava naopak neklade takový důraz na příbuzenské vazby. Zákonnými dědici se totiž mohou stát i osoby, které se zůstavitelem žily po určitou dobu ve společné domácnosti. V České republice mohou na rozdíl od Itálie dědit ze zákona také partneři zůstavitele, kteří mají v rámci dědických skupin stejné postavení jako manžel nebo manželka.

6.4.3. Nabytí vlastnictví přisvojením a nálezem

Současná česká právní úprava připouští přisvojení pouze jako speciální nabývací způsob, který je upraven zvláštními předpisy, např. v oblasti myslivosti. Podle italského práva je naopak nabytí vlastnictví přisvojením možné pro opuštěné movité věci a pro zvířata v rámci lovu nebo rybolovu.

Český občanský zákoník dále nepovoluje ani nabytí vlastnictví nálezem. Nálezce je zvýhodněn pouze tím, že má právo na nálezné. Na druhou stranu v Itálii může nálezce nabytí vlastnické právo k nalezené věci, pokud se její vlastník nepřihlásí do jednoho roku od zveřejnění nálezu. V případě přihlášení vlastníka věci platí, že italský nálezce má podobně jako ten český právo na určité nálezné. Zvláštní úprava je v Itálii věnovaná nálezce pokladu, který připadne nálezci, pokud k nálezce dojde na jeho pozemku. V opačném případě připadne polovina pokladu nálezci a druhá polovina majiteli pozemku, na kterém k nálezce došlo.

Nakonec je třeba poznamenat, že v českém právu dojde s novým občanským zákoníkem k určitým změnám. Nově bude zavedeno přivlastnění opuštěné movité věci i

nabytí vlastnictví nálezcem, nepřihlásí-li se o nalezenou věc její majitel do třech let od vyhlášení nálezu. Dále bude umožněno také nabytí vlastnictví k věci skryté jejím nálezcem nebo majitelem pozemku, nejedná-li se o věc, která připadne do vlastnictví státu, kraje nebo obce. Závěrem můžeme říci, že úprava nového občanského zákoníku se bude podobat italské úpravě mnohem více než ta současná.

6.4.4. Nabytí vlastnictví přírůstkem

Český občanský zákoník stanovuje, že vlastníku věci náležejí i její přírůstky, přičemž nerozlišuje, zda se jedná o věc movitou nebo nemovitou. Italské právo naopak za přírůstek považuje pouze přírůstek nemovitosti, který vznikne připojením věci movité nebo nemovité. Je nutno dodat, že s novým občanským zákoníkem získá termín přírůstek v českém právu širší význam. Za určitou formu přírůstku se totiž bude považovat např. i zpracování věci nebo smísení movitých věcí. V tomto případě bude tedy termín přírůstek v českém právu odpovídat spíše tomu, co jsme pro italské právo označili pojmem akcese.

6.4.5. Nabytí vlastnictví zpracováním

Vlastnické právo lze v České republice i v Itálii nabytí zpracováním věci někoho jiného. Český občanský zákoník při určování vlastnictví takto vytvořené věci rozlišuje, zda zpracovatel jednal nebo nejednal v dobré víře. Italské právo naopak nijak nezohledňuje dobrou víru zpracovatele. Důraz klade spíše na provedenou práci, protože stanovuje, že pokud cena materiálu výrazně nepřevyšuje cenu práce, vlastnictví nové věci získá ten, kdo jí zpracoval.

6.4.6. Nabytí vlastnictví vydržením

Český i italský občanský zákoník uvádí jako způsob nabytí vlastnického práva vydržení. České úprava na rozdíl od italské stanovuje, že věci může vydržet pouze oprávněný držitel, tedy držitel, který jedná v dobré víře. K vydržení je nezbytné uplynutí určité doby, která se v obou zemích liší podle toho, o které věci se jedná. V České republice lze vydržet věci movité za tři roky a věci nemovité za deset let. Italský občanský zákoník stanovuje obvyklou vydržecí dobu na dvacet let. V případě splnění určitých podmínek (např. jednání držitele v dobré víře) se vydržecí doba zkracuje na

deset let pro věci nemovité, soubory movitých věcí a neregistrované movité věci a na tři roky pro registrované movité věci.

6.5. Evidence vlastnického práva

Vlastnické právo se v České republice i v Itálii eviduje u nemovitostí a některých věcí movitých ve veřejných rejstřících. K evidenci věcí nemovitých slouží v obou zemích katastr nemovitostí. Italský katastr se od toho českého odlišuje hlavně tím, že slouží primárně k daňovým účelům. Dokladem toho může být fakt, že úřad, který je pověřen jeho vedením (Agenzia del Territorio), dnes spadá pod italský finanční úřad. V italském katastru se sice eviduje vlastnické právo k nemovitostem, přesto ale tato evidence neslouží jako důkaz vlastnického práva. Český katastr hraje naopak v rámci převodu nemovitostí významnou roli, neboť vlastnické právo k nemovitostem se nabývá až vkladem do katastru. Italský katastr se na rozdíl od českého skládá ze dvou katastrů: pozemkového katastru a katastru staveb. Další rozdíl mezi evidencí nemovitostí v České republice a v Itálii je fakt, že na území Itálie kromě tzv. obvyklého katastru, o kterém jsme hovořili doposud, funguje v některých severních oblastech ještě druhý typ katastru - *catasto tavolare*. Údaje z tohoto katastru představují důkaz vlastnického práva a mají navíc konstitutivní účinek pro převod nemovitostí. Z tohoto důvodu můžeme říci, že tento typ katastru se více podobá katastru nemovitostí v České republice.

V oblasti evidence movitých věcí nenajdeme mezi oběma zeměmi žádné výrazné rozdíly. V České republice i v Itálii se v jednotlivých veřejných rejstřících evidují silniční vozidla a lodní i letecké dopravní prostředky. Lze pouze předpokládat, že evidence lodí bude rozsáhlejší v Itálii, neboť tato země vzhledem ke své zeměpisné poloze využívá více námořní lodní dopravu.

7. Rozbor příslušné právní terminologie

Právní terminologie je nedílnou součástí slovní zásoby každého právního jazyka. Z tohoto důvodu si před rozбором konkrétních právních termínů nejprve stručně uvedeme, co představuje pojem právní jazyk.

7.1. Právní jazyk

Právní jazyk může být definován z hlediska funkčního, systémového a obsahového. Z funkčního hlediska je právní jazyk „*prostředkem komunikace v rámci práva jako normativního systému.*“ Z hlediska systémového je právní jazyk „*součástí každého spisovného jazyka*“ a z hlediska obsahového představuje „*znakový systém, kde za jednotlivé znaky pokládáme jednotlivá slova (právní termíny), slovní spojení (ustálené obraty – jazykové šablony) nebo celé věty.*“ Konkrétní realizací právního jazyka je právní projev, za který se považuje „*jakýkoli mluvený nebo psaný projev, který může přenést právní informaci.*“ Právní jazyk tedy vytváří odborný subsystém každého jazyka.¹⁷⁵

Realizací právního subsystému vzniká právní styl, který je založen na výběru jazykových prostředků a na jejich uspořádání.¹⁷⁶ Právní styl jako jeden ze stylů odborných představuje základní funkční styl každého jazyka. Každý funkční styl (tedy i funkční styl právní) se skládá ze dvou hlavních složek: „*všeobecného gramatického základu (spisovná slovní zásoba a gramatický systém)*“ a „*odborného názvosloví (termíny, jazykové šablony)*“. Vzhledem k tomu, že právní subsystém je funkčně vázaný na označování právních skutečností, právní projevy kladou na právní jazyk následující požadavky: *významovou přesnost, jednoznačnost, stručnost, srozumitelnost, ustálenost, ústrojnost, úkonnost a neexpresivnost.*¹⁷⁷

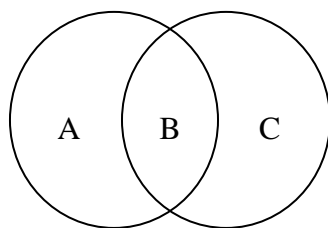
Právní jazyk se dále vyznačuje charakteristickou slovní zásobou, jejíž vymezení ale není vůbec jednoduché, protože kromě výrazů specifických pro právo zahrnuje také výrazy obecného základu (tj. obecného jazyka) a výrazy specifické pro jiné odborné subsystémy. Přehledné znázornění slovní zásoby právního jazyka pomocí Eulerových kruhů můžeme najít v knize Michala Tomáška *Překlad v právní praxi*:

---

¹⁷⁵ TOMÁŠEK, M., *Překlad v právní praxi*. Praha, Linde, 2003, s. 25.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 27.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 28.

Uvedené kruhy vytváří dohromady dvě množiny: množinu A+B a množinu B+C. Množina A+B zahrnuje výrazy, které se používají v obecném základu a množina B+C výrazy používané v právním jazyce. V rámci těchto dvou množin můžeme vyčlenit tři podmnožiny: Podmnožinu A, která obsahuje výrazy obecného základu, které právní jazyk nezná, podmnožinu C, jejíž výrazy užívá výhradně právní jazyk a podmnožinu B, která zahrnuje výrazy používané zároveň v obecném základu i v právním jazyce. Je zřejmé, že pro překlad právního jazyka mají zásadní význam podmnožiny C a B. Hlavními součástmi slovní zásoby právního jazyka jsou právní termíny, slovní spojení a jazykové šablony. Právní termíny jsou „*pojmenováním právní skutečnosti a jejich význam je možné přesně definovat.*“¹⁷⁸

V této práci se zabýváme italským právním jazykem, který se odlišuje od jazyka obecného nejen specifickou slovní zásobou, ale také syntaxí. Pro italský právní jazyk je typické např. užívání absolutních vazeb, jmenných slovesných tvarů (zejména přítomného přičestí) a neosobních konstrukcí.¹⁷⁹

7.2. Rozbor konkrétních právních termínů

V rámci rozboru právních termínů se budeme zabývat termíny, které v italštině označují jednotlivé způsoby nabytí vlastnictví. Při hledání vhodného překladu budeme využívat především Italsko-český právní slovník.¹⁸⁰ Zároveň si budeme všimnout, jaká označení používají občanské zákoníky obou zemí.

***Contratto* – smlouva: *compravendita, vendita* – kupní smlouva**

***permuta* – směnná smlouva**

***donazione* – darovací smlouva**

„*Contratto*“ překládá Italsko-český právní slovník jako smlouva. Je třeba uvést, že názvy jednotlivých druhů smluv se vyskytují buď s obecným označením „*contratto*“

¹⁷⁸ TOMÁŠEK, M., *Překlad v právní praxi*. Praha, Linde, 2003, s. 47-49.

¹⁷⁹ Dostupné na:

http://mondoailati.unical.it/didattica/archivi/intranet/Linguistica_italiana/Storia_ipertestuale_della_lingua_italiana/4/4/default.htm [cit. dne 24. 4. 2013]

¹⁸⁰ TOMAŠČÍNOVÁ, J., DAMOHORSKÝ, M., *Italsko-český právní slovník*, Praha, LEDA, 1999.

(např. „*contratto di compravendita*“) nebo bez tohoto označení (tj. pouze „*compravendita*“). Jednoduché označení smluv (tedy bez „*contratto*“) nalezneme např. v Italském občanském zákoníku. V případě smlouvy kupní jsme se setkali s dvěma označeními: „*compravendita*“ a „*vendita*“. V uvedeném slovníku jsme našli kupní smlouvu pouze pod pojmem „*contratto di compravendita*“, zatímco „*vendita*“ bylo přeloženo jako prodej, obchod. Označení „*vendita*“ pro kupní smlouvu je nicméně zásadní, neboť právě toto označení používá Italský občanský zákoník. „*Permuta*“ byla v Italsko-českém právnickém slovníku přeložena jako vzájemná směna (věcí a práv) a „*donazione*“ jako darování. Domníváme se, že „*permuta*“ můžeme přeložit jako směnná smlouva a „*donazione*“ jako smlouva darovací, neboť i obsahově uvedené smlouvy odpovídají příslušným smlouvám českým.

***Successione a causa di morte* – dědění: *successione testamentaria* – dědění ze závěti
successione legittima – dědění ze zákona**

Nejprve je vhodné upřesnit, že termín „*successione*“ se používá ve dvou významech. Obecně znamená právní nástupnictví a zároveň označuje také zvláštní typ právního nástupnictví – dědění. Oba tyto významy jsou uvedeny v Italsko-českém právnickém slovníku. Výraz „*successione a causa di morte*“ ve zmíněném slovníku nenajdeme. Termín dědické právní nástupnictví, dědická sukcese je v Italsko-českém právnickém slovníku přeložen jako „*successione ereditaria*“. *Enciclopedia del diritto*¹⁸¹ užívá oba uvedené výrazy jako synonyma, a proto se domníváme, že „*successione a causa di morte*“ může být přeloženo také jako dědické právní nástupnictví nebo pouze dědění. „*Successione testamentaria*“ překládá Italsko-český právní slovník jako dědění ze závěti a „*successione legittima*“ jako dědění za zákona.

***Occupazione* – přisvojení, okupace**

Italsko-český právní slovník uvádí pod pojmem „*occupazione*“ překlad (1) okupace, obsazení a (2) zaměstnání. Překlad okupace (ve smyslu „obsazení území“) nám pro způsob nabytí vlastnického práva nevyhovuje. Podle Italského občanského zákoníku představuje „*occupazione*“ způsob nabytí vlastnického práva, který můžeme v českém právu přirovnat k přisvojení, které je možné podle zvláštních předpisů.

---

¹⁸¹ *Enciclopedia del diritto*, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 1461.

„*Occupazione*“ jsme se tedy rozhodli přeložit jako přisvojení. Dalším možným překladem je okupace, protože tento výraz se rovněž používá pro označení přisvojení.

***Invenzione* – nález**

V Italsko-českém právnickém slovníku nenajdeme vhodný překlad pro tento nabývací způsob. „*Invenzione*“ je přeloženo jako (1) vynález, (2) invence, představa nebo (3) smyšlenka, výmysl, lež. Překlad pro „*invenzione*“ jako způsob nabytí vlastnického práva nenajdeme pravděpodobně proto, že v České republice není možné nabytí vlastnické právo k nalezené věci. Český občanský zákoník se nicméně této problematice věnuje a v souvislosti s nalezením ztracených věcí hovoří o nálezu. Italský občanský zákoník za těchto okolností používá termín „*invenzione*“, pro který jsme tedy na základě českého výrazu zvolili překlad nález.

***Accessione* – přírůstek**

Pro termín „*accessione*“ uvádí Italsko-český právní slovník následující překlady: (1) nabytí, získání a (2) přistoupení (např. státu ke smlouvě). Oba tyto překlady nám však nevyhovují, protože nepředstavují způsob nabytí vlastnického práva. Překlad termínu „*accessione*“ je problematický, protože musíme brát v úvahu jeho dva možné významy. Obecně se jím označují všechny případy, při kterých dochází činností člověka nebo přírody ke spojení věcí různých vlastníků. Pro tento význam jsme zvolili překlad akcese. „*Accessione*“ dále představuje jeden konkrétní typ akcese. Jedná se o způsob nabytí vlastnického práva, který jsme se rozhodli přeložit jako přírůstek. Vidíme tedy, že „*accessione*“ ve smyslu akcese je pojem nadřazený „*accessione*“ ve významu přírůstek. Překlad přírůstek jsme zvolili proto, že „*accessione*“ jako nabývací způsob odpovídá nejvíce tomu, co český občanský zákoník označuje jako přírůstek. Co se týče našeho překladu „*accessione*“ jako akcese, je nutné uvést, že akcese (z latinského *accessio*) znamená také přírůstek.¹⁸² Za účelem lepšího rozlišení mezi dvěma významy „*accessione*“ jsme se však rozhodli pro dva odlišné překlady.

***Specificazione* – zpracování**

Italsko-český právní slovník neuvádí pro „*specificazione*“ překlad, který by označoval způsob nabytí vlastnického práva. „*Specificazione*“ je přeloženo jako

---

¹⁸²Dostupné na: <http://leccos.com/index.php/clanky/akcese> [cit. dne 24. 4. 2013]

specifikace, detailní popis. Překlad zpracování jsme zvolili proto, že italský občanský zákoník používá termín „*specificazione*“ pro označení způsobu nabytí vlastnictví, který v českém právu odpovídá zpracování. Je nutné upřesnit, že nabytí vlastnictví zpracováním se také označuje jako specifikace.¹⁸³

***Unione* – spojení, *commistione* – smísení**

Vzhledem k tomu, že český občanský zákoník nabytí vlastnictví spojením nebo smísením movitých věcí neuvádí, je zřejmé, že ani Italsko-český právní slovník neobsahuje překlady pro tyto nabývací způsoby. Ve slovníku nalezneme pouze „*unione*“, které je přeloženo jako unie. „*Unione*“ jsme se rozhodli přeložit jako spojení, neboť ve skutečnosti při nabytí vlastnictví spojením dochází ke spojení movitých věcí. Překlad „*unione*“ jako spojení uvádí např. Italsko-český slovník.¹⁸⁴ Pro „*commistione*“ jsme zvolili překlad smísení, neboť obdobný způsob nabytí vlastnického práva označuje jako smísení nový občanský zákoník.

***Usucapione* – vydržení**

Při překládání tohoto pojmu jsme se mohli spolehnout na Italsko-český právní slovník, který překládá „*usucapione*“ jako vydržení, což nám pro tento způsob nabytí vlastnictví vyhovuje.

***Possesso in buona fede di beni mobili* – držba movitých věcí v dobré víře**

Italská právní úprava se zabývá odděleně držbou movitých věcí v dobré víře, která představuje zvláštní typ vydržení. Spojení „*possessione in buona fede di beni mobili*“ jsme v Italsko-českém právnickém slovníku sice nenašli, ale základě uvedených překladů jednotlivých slov jsme došli k překladu držba movitých věcí v dobré víře.

---

¹⁸³ Dostupné na: <http://leccos.com/index.php/clanky/specifikace> [cit. dne 24. 4. 2013]

¹⁸⁴ ROSENDORFSKÝ, J., *Italsko-český slovník*, ICK – Ráček, Velehrad, s.r.o., Praha, 2000.

Závěr

Tato práce je zaměřena především na popis a porovnání úprav vlastnického práva v České republice a v Itálii. Sekundárním cílem práce je rozbor příslušné právní terminologie. Z praktických důvodů jsme se rozhodli zabývat se pouze několika základními aspekty vlastnického práva: jeho historickým vývojem, prameny, vlastnickými oprávněními, nabýváním a evidencí.

V rámci historického vývoje vlastnického práva jsme se věnovali především vývoji občanských zákoníků, které se v obou zemích nechaly inspirovat jinými občanskými zákoníky. Zjistili jsme, že oblast vlastnického práva byla v obou zemích podstatně ovlivněna historickými okolnostmi, zejména druhou světovou válkou a v případě České republiky také obdobím komunistického režimu.

Z hlediska pramenů jsme nezaznamenali žádné výrazné odlišnosti. Základní charakteristiky vlastnického práva jsou zakotveny v České republice v Listině základních práv a svobod a v Itálii v Ústavě a hlavní prameny představují v obou zemích občanské zákoníky.

V případě vlastnických oprávnění jsme zjistili, že na rozdíl od italského práva, české právo považuje za vlastnické oprávnění také právo věc držet. Zbylá vlastnická oprávnění jsou v obou zemích srovnatelná.

Klíčovou kapitolou této práce byla kapitola čtvrtá, ve které jsme se věnovali nabýváním vlastnického práva. Nejdůležitější způsoby nabýváním vlastnictví představují v obou zemích smlouva a dědění. V rámci nabytí vlastnictví smlouvou považujeme za největší rozdíl mezi oběma úpravami převod vlastnictví nemovitostí. Na rozdíl od České republiky, v Itálii se vlastnictví nemovitostí nabývá již v okamžiku podepsání smlouvy, i když tento převod, jak jsme již uvedli, nemá právní účinky vůči třetím osobám. Ohledně nabytí vlastnictví děděním jsme zjistili, že v obou zemích lze dědit ze závěti nebo ze zákona a v Itálii funguje navíc institut odkazu. Obě národní úpravy dědění se liší v pojetí neopominutelných dědiců. V České republice jsou jimi pouze potomci zůstavitele, zatímco v Itálii se za neopominutelné dědice považují i manžel nebo manželka a předkové (tj. rodiče popřípadě prarodiče). Také složení jednotlivých skupin zákonných dědiců je odlišné. V Itálii na rozdíl od České republiky mezi zákonné dědice neřadí partnery zůstavitele a osoby, které s ním žily po určitou dobu ve společné domácnosti. V rámci ostatních způsobů nabytí vlastnictví jsme zaznamenali rozdíl mezi oběma úpravami v tom, že italský občanský zákoník výslovně neuvádí nabytí

vlastnictví přímo ze zákona, rozhodnutím státního orgánu nebo příklepem licitátora ve veřejné dražbě, a český občanský zákoník na druhou stranu neobsahuje nabytí vlastnictví nálezem a spojením nebo smísením. Dále jsme zjistili, že české právo na rozdíl od italského nezná přivlastnění jako obecný nabývací způsob. Další rozdíl spatřujeme v tom, že obě úpravy pojmají odlišně nabytí vlastnictví přírůstkem a zpracováním a v rámci vydržení stanovují oba občanské zákoníky odlišné vydržecí doby.

V následující páté kapitole jsme se věnovali evidenci vlastnického práva. Určité rozdíly jsme zaznamenali v evidenci nemovitostí. Na rozdíl od českého katastru nemovitostí, italský katastr slouží především k daňovým účelům a skládá se ze dvou dílčích katastrů – pozemkového katastru a katastru staveb. Italská evidence nemovitostí se dále odlišuje od české tím, že není jednotná. V severovýchodních oblastech země se totiž setkáme s jiným druhem katastru, který je svým fungováním bližší českému katastru nemovitostí. Příčinou této podobnosti je pravděpodobně fakt, že dané oblasti severní Itálie i Česká republika byly v minulosti součástí stejného státního celku (tj. rakouské monarchie).

V praktické části práce jsme se zabývali komparací uvedených aspektů vlastnického práva a příslušnou právní terminologií. Před rozбором konkrétních termínů jsme stručně uvedli některé charakteristiky právního jazyka. V rámci rozboru jsme se zaměřili na termíny, které označují v italštině způsoby nabytí vlastnického práva. Při hledání vhodného překladu jsme vycházeli především z Italsko-českého právního slovníku. Vlastní překlad jsme museli navrhnout zejména v případech, kdy české právo daný způsob nabývání neznalo.

Závěrem můžeme říci, že obě úpravy vlastnického práva v námi zkoumaných oblastech vykazují určité odlišnosti. Úprava italského občanského zákoníku je mnohem rozsáhlejší především proto, že se na rozdíl od českého občanského zákoníku podrobně věnuje originálním způsobům nabytí vlastnického práva. Domníváme se, že nejvýraznějším rozdílem mezi českou a italskou úpravou je různé pojetí nabytí vlastnictví děděním. Odlišnosti, které se týkají některých originálních způsobů nabytí vlastnictví, nepovažujeme naopak za příliš zásadní, protože se s nimi v běžném životě setkáme pouze výjimečně. Nakonec je důležité zdůraznit, že k podstatné změně dojde v českém právu od 1. 1. 2014 s novým občanským zákoníkem, jehož úprava vlastnického práva bude obsahově i rozsahem mnohem bližší současné úpravě italské.

Riassunto

L'obiettivo principale di questa tesi è di descrivere e confrontare le discipline del diritto di proprietà nella Repubblica Ceca e in Italia. L'obiettivo secondario costituisce l'analisi della rispettiva terminologia giuridica. Per ragioni pratiche abbiamo deciso di esaminare soltanto alcuni aspetti fondamentali del diritto di proprietà: la sua evoluzione storica, le sue fonti, i diritti del proprietario, i modi di acquisto e la sua registrazione.

Nell'ambito dell'evoluzione storica del diritto di proprietà abbiamo prestato attenzione innanzitutto allo sviluppo dei codici civili che sono stati influenzati da altri codici. Abbiamo constatato che le circostanze storiche hanno avuto, in entrambi i paesi, un impatto significativo, tra queste soprattutto la seconda guerra mondiale e nel caso della Repubblica Ceca anche il periodo del comunismo.

Dal punto di vista delle fonti non abbiamo notato nessuna differenza sostanziali. Le caratteristiche fondamentali del diritto di proprietà sono dettate nella Repubblica Ceca dalla Carta dei diritti e delle libertà fondamentali (Listina základních práv a svobod) e in Italia dalla Costituzione e le principali fonti sono rappresentate in entrambi i paesi dai codici civili.

Per quanto riguarda i diritti del proprietario, abbiamo notato che a differenza del diritto italiano, il diritto ceco considera anche il diritto di possedere la cosa come un diritto del proprietario. Gli altri diritti del proprietario sono simili in entrambi i paesi.

Il capitolo chiave di questa tesi è il capitolo quarto, in cui ci siamo concentrati sull'acquisto del diritto di proprietà. Abbiamo rilevato che i modi principali di acquisto della proprietà sono in entrambi i paesi il contratto e la successione a causa di morte. Nell'ambito dell'acquisto della proprietà per effetto di contratti riteniamo che la differenza più grande tra le due discipline sia il trasferimento della proprietà dei beni immobili. A differenza della Repubblica Ceca, in Italia la proprietà dei beni immobili si acquista nel momento della stipulazione del contratto, anche se questo trasferimento, come abbiamo già indicato, non è opponibile a terzi. Per quel che riguarda la successione a causa di morte abbiamo constatato che in entrambi i paesi la successione a causa di morte avviene per legge o per testamento e in Italia esiste inoltre l'istituto del legato. Entrambe le discipline nazionali della successione a causa di morte differiscono tra loro per ciò che concerne i legittimari. Nella Repubblica Ceca i legittimari sono soltanto i discendenti del defunto, mentre in Italia sono considerati i legittimari anche il coniuge e gli ascendenti (i genitori o i nonni). Anche la composizione dei gruppi degli

eredi legittimi è diversa. Contrariamente alla Repubblica Ceca, in Italia per gli eredi legittimi non si intendono il partner del defunto e le persone che hanno vissuto con lui per un certo lasso di tempo. Per quanto riguarda gli altri modi di acquisto della proprietà, abbiamo notato che il codice civile italiano non indica espressamente l'acquisto della proprietà direttamente per legge, in base alla decisione delle autorità dello stato oppure in base al segnale di aggiudicazione del banditore durante l'asta pubblica. D'altra parte, il codice civile ceco non contiene l'acquisto della proprietà per invenzione e per unione o commistione. Abbiamo rilevato anche che rispetto al diritto italiano, nel diritto ceco l'occupazione non funziona come un modo generico di acquisto della proprietà. Un'altra differenza che abbiamo notato consiste nel fatto che entrambe le discipline trattano in modo diverso l'acquisto della proprietà per accessione e per specificazione e nell'ambito dell'usucapione entrambi i codici civili stabiliscono diversamente i periodi di tempo necessari per l'usucapione.

Nel quinto capitolo ci siamo occupati della registrazione del diritto di proprietà. Abbiamo notato alcune differenze relative alla registrazione dei beni immobili. Rispetto al registro immobiliare ceco, il catasto italiano ha una funzione soprattutto fiscale e si divide in due catasti: in catasto terreni e catasto fabbricati. La registrazione italiana dei beni immobili differisce da quella ceca anche nel fatto che non è unica. In effetti, in alcune zone nord-orientali del paese si usa un altro tipo di catasto che funziona in modo simile al registro immobiliare ceco. Questa somiglianza è probabilmente dovuta al fatto che in passato determinate aree dell'Italia settentrionale e la Repubblica Ceca facevano parte dello stesso stato, vale a dire dell'impero austriaco.

Nella parte pratica della tesi abbiamo confrontato gli aspetti indicati del diritto di proprietà e abbiamo esaminato la rispettiva terminologia giuridica. Prima dell'analisi dei termini concreti abbiamo riportato in breve alcune caratteristiche del linguaggio giuridico. Nell'analisi dei termini giuridici ci siamo concentrati sui termini che in italiano indicano i modi di acquisto della proprietà. Per le traduzioni abbiamo usato il dizionario giuridico italiano-ceco (*Italsko-český právní slovník*). Le traduzioni abbiamo dovuto proporre principalmente per i modi di acquisto della proprietà che il diritto ceco non ammetteva.

In conclusione possiamo dire che per quanto riguarda gli aspetti esaminati, entrambe le discipline del diritto di proprietà presentano alcune differenze. La disciplina del codice civile italiano è più ampia di quella del codice civile ceco soprattutto perché il codice civile italiano contiene una disciplina dettagliata di modi d'acquisto a titolo

originario. Crediamo che la più grande differenza tra le due discipline sia un concetto diverso di acquisto della proprietà per successione a causa di morte. Le differenze che riguardano alcuni modi d'acquisto a titolo originario non riteniamo essere molto significative, perché questi modi d'acquisto sono poco frequenti nella vita quotidiana. Per finire è importante sottolineare che il nuovo codice civile porterà a partire dal 1 gennaio 2014 dei profondi cambiamenti nel diritto ceco e la sua disciplina di proprietà sarà più vicina a quella italiana per quel che riguarda sia il suo contenuto che la sua estensione.

Glosář

Tento italsko-český glosář obsahuje termíny z oblasti nabyvání vlastnického práva (způsoby nabytí vlastnického práva, příslušné právní tituly a názvy stran) a označení veřejných rejstříků pro nemovitosti. Termíny jsou uvedeny v abecedním pořadí podle výrazů v italštině.

italsky	česky
<i>accessione - s. f. (pl. -ni)</i>	akcese, přírůstek
<i>acquirente - s. m. (pl. -ti)</i>	nabyvatel
<i>alienante - s. m. (pl. -ti)</i>	převodce
<i>alienatario - s. m. (pl. -ri)</i>	nabyvatel
<i>catasto - s. m. (pl. -ti)</i>	katastr
- <i>edilizio urbano</i>	katastr staveb
- <i>fabbricati</i>	katastr staveb
- <i>terreni</i>	pozemkový katastr
<i>commistione - s. f. (pl. -ni)</i>	smísení
<i>compratore - s. m. (pl. -ri)</i>	kupující
<i>compravendita - s. f. (pl. -te)</i>	kupní smlouva
<i>contratto - s. m. (pl. -ti)</i>	smlouva
<i>defunto - s. m. (pl. -ti)</i>	zůstavitel
<i>donante - s. m. (pl. -ti)</i>	dárce
<i>donatario - s. m. (pl. -ri)</i>	obdarovaný
<i>donazione - s. f. (pl. -ni)</i>	darovací smlouva
<i>erede - s. m. (pl. -di)</i>	dědic
- <i>necessario</i>	neopominutelný dědic
<i>invenzione - s. f. (pl. -ni)</i>	nález
<i>legatario - s. m. (pl. -ri)</i>	odkazovník
<i>legato - s. m. (pl. -ti)</i>	odkaz
<i>legittimario - s. m. (pl. -ri)</i>	neopominutelný dědic
<i>occupazione - s. f. (pl. -ni)</i>	přisvojení
<i>permuta - s. f. (pl. -te)</i>	směnná smlouva
<i>possesso - s. m. (pl. -si)</i>	držba
- <i>in buona fede di beni mobili</i>	držba věcí movitých v dobré víře
<i>registro - s. m. (pl. ri)</i>	rejstřík
- <i>immobiliare</i>	katastr nemovitostí
<i>ritrovatore - s. m. (pl. -ri)</i>	nálezce
<i>specificazione - s. f. (pl. -ni)</i>	zpracování
<i>successione - s. f. (pl. -ni)</i>	právní nástupnictví
- <i>a causa di morte</i>	dědění
- <i>legittima</i>	dědění ze zákona
- <i>testamentaria</i>	dědění ze závěti

<i>successore - s. m. (pl. -ri)</i>	dědic
- <i>legittimo</i>	zákonný dědic
<i>testamento - s. m. (pl. -ti)</i>	závěť
- <i>olografo</i>	vlastnoruční závěť
- <i>per atto di notaio</i>	závěť ve formě notářského zápisu
- <i>pubblico</i>	veřejná závěť
- <i>segreto</i>	tajná závěť
<i>testatore - s. m. (pl. -ri)</i>	zůstavitel, pořizovatel závěti
<i>unione - s. f. (pl. -ni)</i>	spojení
<i>usucapiente - s. m. (pl. -ti)</i>	vydržitel
<i>usucapione - s. f. (pl. -ni)</i>	vydržení
- <i>abbreviata</i>	zkrácené vydržení
- <i>ordinaria</i>	řádné vydržení
<i>vendita - s. f. (pl. -te)</i>	kupní smlouva
<i>venditore - s. m. (pl. -ri)</i>	prodávající

Zdroje

Právní předpisy – české právo

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod

Zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zák. č. 265/1992 Sb. o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem

Právní předpisy – italské právo

La Costituzione della Repubblica Italiana

R.D. 16 marzo 1942, n. 262: Codice civile italiano

R.D. 30 marzo 1942, n. 327: Codice della navigazione

Tištěné zdroje – české právo

PLECITÝ, J., VRABEC, J., SALAČ, J., *Základy občanského práva*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2004, s. 295. ISBN 978-80-7380-145-8

FIALA, J., *Občanské právo hmotné: multimediální učební text*, Brno, PF MU, 2004, s. 97. ISBN 80-210-3510-2

KUKLÍK, J. a kol., *Vývoj česko – slovenského práva 1945-1989*, Praha, Linde, 2008, s. 426. ISBN 9788087284179

MAN, V., SCHELLE, K., *Základy ústavního práva*, Ostrava, Key Publishing, 2011, s. 244. ISBN 978-80-7418-123-8

JEHLIČKA, O., ŠVESTKA, J., *Občanský zákoník: komentář*, Praha, C.H.Beck, 2004, s. 1416. ISBN 80-7179-881-9

SCHELLE, K., VESELÁ, R., *Podíl českých zemí na integračních a unifikačních snahách v Evropě*, Ostrava, KEY Publishing, 2009, s. 214. ISBN 978-80-7418-048-4

TOMÁŠEK, M., *Překlad v právní praxi*, Praha, Linde, 2003, s. 143. ISBN 8072014277

Tištěné zdroje – italské právo

TORRENTE, A., SCHLESINGER, P., *Manuale di diritto privato*, Milano, Guiffre Editore, 2011, s. 1436. ISBN 88-14-15243-8

Enciclopedia del diritto, Milano, Garzanti editore, 1993, s. 1636. ISBN 978-88-11-50524-2

COSTAGLIOLA, A., NACCIARONE, L., *Compendio di diritto civile (istituzioni di diritto privato)*, Maggioli Editore, 2009, s. 576. ISBN 978-8838750984

Internetové zdroje - české právo

Lidská práva. *Všeobecná deklaráce lidských práv* [online]. [cit. dne 9. 2. 2013].

Dostupné na: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/clanky/vseobecna-deklarace-lidskych-prav>

Nový občanský zákoník. *Darovací smlouva* [online]. [cit. dne 2. 3. 2013]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/smluvni-pravo/konkretni-zmeny-ve-zvlastnicasti/darovaci-smlouva.html>

Nový občanský zákoník. *Obecně o dědickém právu* [online]. [cit. dne 2. 3. 2013]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/obecne-.html>

Nový občanský zákoník. *Odkaz* [online]. [cit. dne 2. 3. 2013]. Dostupný na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/odkaz.html>

Nový občanský zákoník. *Možnost nabytí vlastnictví od neoprávněného - silnější ochrana dobré víry nabyvatele* [online]. [cit. dne 9. 3. 2013]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/vlastnictvi-a-dalsi-vecna-prava/konkretni-zmeny/moznost-nabyti-vlastnictvi-od-neopravneneho.html>

Sagit, nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava. *Přírůstek* [online]. [cit. dne 9. 3. 2013]. Dostupné na:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&refresh=yes&levelid=oc_377.htm

Sagit, nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava. *Přisvojení* [online]. [cit. dne 9. 3. 2013]. Dostupné na:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&refresh=yes&levelid=oc_384.htm

Sagit, nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava. *Vydržení* [online]. [cit. dne 9. 3. 2013]. Dostupné na:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&refresh=yes&levelid=oc_511.htm

Sagit, nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava. *Dražba* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013]. Dostupné na:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=oc_068.htm

Nový občanský zákoník. *Zdůraznění role veřejných seznamů* [online]. [cit. dne 30. 3. 2013]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/vlastnictvi-a-dalsi-vecna-prava/konkretni-zmeny/zdurazneni-role-verejnych-seznamu.html>

CFOworld. *Katastr nemovitostí a rekodifikace soukromého práva* [online]. [cit. dne 30. 3. 2013]. Dostupné na: <http://cfoworld.cz/legislativa/katastr-nemovitosti-a-rekodifikace-soukromeho-prava-2259>

Ústav pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod. *Současnost* [online]. [cit. dne 30. 3. 2013]. Dostupné na: <http://www.uzpln.cz/cs/soucasnost>

Leccos. *Akcese* [online]. [cit. dne 24. 4. 2013]. Dostupné na: <http://leccos.com/index.php/clanky/akcese>

Leccos. *Specifikace* [online]. [cit. dne 24. 4. 2013]. Dostupné na: <http://leccos.com/index.php/clanky/specifikace>

Internetové zdroje - italské právo

Treccani, l'Enciclopedia Italiana. *Proprietà. Diritto civile* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013]. Dostupné na: <http://www.treccani.it/enciclopedia/proprieta-diritto-civile/>

Sapere. *Il contratto* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013]. Dostupné na: <http://www.sapere.it/sapere/strumenti/studifacile/diritto/Diritto-civile/Le-obbligazioni/Il-contratto.html>

Studio Legale Avvocato Marco Di Gregorio. *Contratti di vendita di autoveicoli* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013]. Dostupné na: <http://www.marcodigregorio.eu/contrattivenditaautoveicolo.html>

Dott. Renata Pini – Avv. Eugenio Stucchi – notai. *Immobili* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013]. Dostupné na: http://www.notaipiniestucchi.it/index.asp?id_padre=3&cp=5

Manuale di diritto privato a cura di Claudio Mellone. *Vendita* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013]. Dostupné na: <http://www.dirittoprivatoinrete.it/vendita.htm>

Manuale di diritto privato a cura di Claudio Mellone. *Permuta* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013] Dostupné na: <http://www.dirittoprivatoinrete.it/permuta.htm>

Diritto.it. *Eredità e testamento, le successioni a causa di morte* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013] Dostupné na: <http://www.diritto.it/pdf/21485.pdf>

Manuale di diritto privato a cura di Claudio Mellone. *Le successioni per causa di morte* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013] Dostupné na: http://www.dirittoprivatoinrete.it/le_successioni_per_causa_di_morte.htm

Diritto.it. *Le tre fasi della successione mortis causa* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013] Dostupné na: <http://www.diritto.it/docs/24826-le-tre-fasi-della-successione-mortis-causa>

Successione&testamento.it. *Eredi e legatari* [online]. [cit. dne 16. 3. 2013] Dostupné na: <http://www.successione-testamento.it/testamento/eredi.asp>

Manuale di diritto privato a cura di Claudio Mellone. *Occupazione* [online]. [cit. dne 23. 3. 2013] Dostupné na: <http://www.dirittoprivatoinrete.it/occupazione.htm>

Overlex.com portale giuridico. MELUCCI, G., *I modi di acquisto della proprietà* [online]. [cit. dne 23. 3. 2013] Dostupné na: <http://www.overlex.com/leggiarticolo.asp?id=2399>

Manuale di diritto privato a cura di Claudio Mellone. *L'usucapione* [online]. [cit. dne 23. 3. 2013] Dostupné na: <http://www.dirittoprivatoinrete.it/usucapione.htm>

Corso di Estimo. MICELLI, E., *Il catasto* [online]. [cit. dne 5. 4. 2013] Dostupné na: <http://www.iuav.it/Ateneo1/docenti/architetto/docenti-st/Ezio-Micel/materiali-/Clape-09-1/materiali-/lezioni/6---Il-catasto.pdf>

Catastoinrete.it. *Conservatoria dei registri immobiliari* [online]. [cit. dne 5. 4. 2013] Dostupné na: http://www.catastoinrete.it/conservatoria_dei_registri_immobiliari.asp

Agenzia Entrate. *L'Agenzia del Territorio incorporata nell'Agenzia delle Entrate* [online]. [cit. dne 5. 4. 2013] Dostupné na: <http://www.agenziaterritorio.it/site.php?id=home>

Catastoinrete.it. *Nota di trascrizione conservatoria* [online]. [cit. dne 5. 4. 2013] Dostupné na: http://www.catastoinrete.it/nota_di_trascrizione_conservatoria.asp

Overlex.com portale giuridico. *Glossario dei termini catastali* [online]. [cit. dne 5. 4. 2013] Dostupné na: http://www.overlex.com/visure_catastali_glossario.asp

Fornitura dati PRA. *Il Pubblico Registro Automobilistico* [online]. [cit. dne 5. 4. 2013] Dostupné na: <https://online.aci.it/fornituredatiweb/>

Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti. *Registri di iscrizione delle navi mercantili* [online]. [cit. dne 5. 4. 2013] Dostupné na: <http://www.mit.gov.it/mit/site.php?p=cm&o=vd&id=2083>

Storia Iperestuale della Lingua Italiana. ANTONELLI, G., *Il linguaggio giuridico*
[online]. [cit. dne 24. 4. 2013] Dostupné na:
http://mondoailati.unical.it/didattica/archivi/intranet/Linguistica_italiana/Storia_ipertestuale_della_lingua_italiana/4/4/default.htm

Slovníky:

TOMAŠČÍNOVÁ, J., DAMOHORSKÝ, M., *Italsko-český právnícký slovník*, Praha, LEDA, 1999, s. 116. ISBN 80-85927-65-9

ROSENDORFSKÝ, J., *Italsko-český slovník*, ICK – Ráček, Velehrad, s.r.o., Praha, 2000, s. 915. ISBN 80-85266-03-2

Il Sabatini Coletti, Dizionario della Lingua Italiana. Dostupný na:
http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/

Hoepli, Dizionario italiano. Dostupný na:
http://www.grandidizionari.it/Dizionario_Italiano.aspx?idD=1